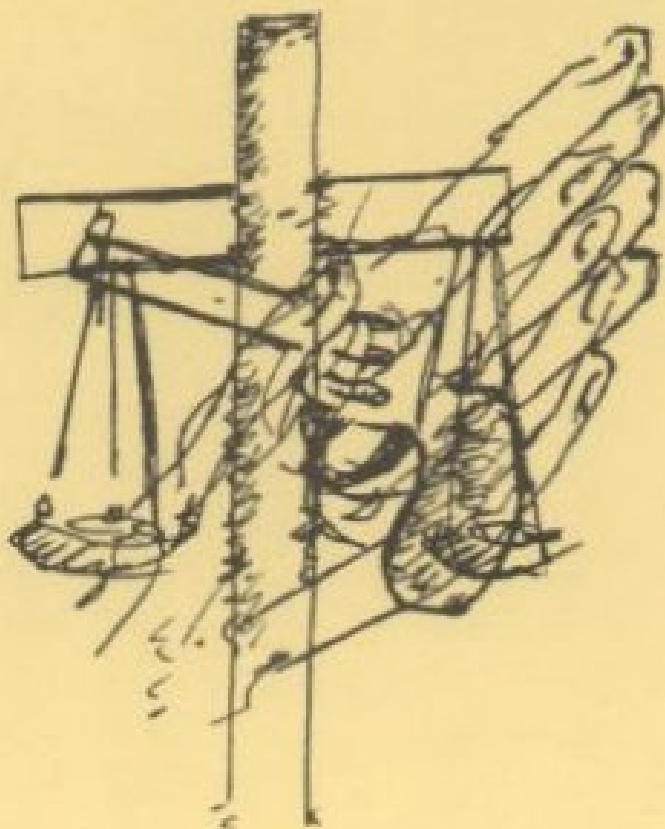

NÓGRÁDI KOVÁCS GYÖRGY:

Pisztoly és kereszt

(Vadgalamb csőrében zöldág)

Nógrádi Kovács György

Pisztoly és kereszt

/Vadgalamb csőrében zöld ág/

Kisregény

1

Majorossy András a köztársaság kikiáltása után kihirdetett amnesztiával szabadult a börtönből.

Kilenc évre ítélték postarablásért, amelyből öt és fél évet töltött le, a „belakott”, ám szíve mélyéből megutált közös cellájukban.

Miután becsapódott mögötte a hatalmas vaskapu, néhányat lépett, s megállt.

Ez a hely - lesett vissza a vaskapura, és a visszariasztó zordságában kívülről eléje tárulkozó, vakolatlan, penészes kinézetű, egyemeletes, natúr téglafalú épületre, a fekete rácsos ablakokra, a lekopott színű, fakó cserepekre... - ahová nem teszi be többé a lábát. Soha...!

Az utóbbi hetekben most először öntötte el agyát halálos ijedtség. Attól rettent meg, hogy megértette: mennyire eltávolodott régebbi, valódinak hitt mivoltától, mintha aprólékosan kidolgozott módszer alapján választották volna el egykoron, olyannyira jól ismert és alaposan felépített egyéniségétől. A börtönben kiagyalt bosszúja szerves részévé válva beépült a sejtjeibe, s eggyé vált vele, mint a keze és a lába. Ijesztően, és újra meg újra, erre az aljas tervére gondolt. Nincs, ami visszatarthatná, meghátrálásra készíthetné. Jóság, megbánás, büntudat, meg ezekhez hasonló erkölcsi fogalmak nem léteztek a számára többé. Leperegtek róla, mint széttépett gyöngysorról a szemek.

Mindenféleképpen megöli a lebuktatóját: Zavara Bálintot, akinek tudtával, részben segítségével kirabolta a postát.

Olyan léptekkel indult tova, mint rab madár, a kalitkájából kiszabadulása után: először összeborzolja a tollát, megrázkódik, néhányszor ügyetlenül a levegőbe csap megdermedt szárnyával, majd szabadon, bár kissé riadtan útra kel...

A pályaudvarra ment, ahol a faluja felé legközelebb induló vonatra szállt.

A régi és személyi azonossági igazolványában bejegyzett lakhelyére utazott, ahol elsőként a jól ismert Korompay Béla plébános urat kereste fel.

Semmit sem öregedett, mialatt ő a börtönben csücsült - állapította meg magában. - Ugyanolyan mindent elnéző és megbocsájtó tekintettel, jóságosan kisimult, ráncnélküli ábrázattal fogadta, mint annak előtte.

- Plébános úr! - dadogta a köszönése és a pap, mintha mi sem történt volna, nem egy postarablóval állna szemben, szeretetteljes fogadása után. - A börtönből jövök. Mondjon valamit anyámról! - Hangja elcsuklott, szemét, mint mezőt alkonyat után a köd, akaratlanul alászálló áthatolhatatlan pára lengte be.

Majorossy András anyja, a plébános úr házvezetőnőjeként, hosszú évekig szolgált a parókián. Az elmúlt évben halt meg szívbajban. Egyetlen lánytestvére az ország másik csücskében élt, nemigen tartották a legtöbb vérbeli rokonnál, az oly természetes testvéri kapcsolatot. Egy-egy képeslap, karácsonyra és húsvétra, s le volt tudva minden. Névnapi, születésnap köszöntő, kölcsönös látogatás, vendégség..., számukra nem létezett. Amióta meg börtönbe került, és a testvére nem látogatta meg, szinte természetesnek tűnt, hogy az a néhány képeslap is elmaradt.

A plébános úr arcára részvétteljes mosoly ült. Két kezét kenetteljesen széttárta, vállait felhúzta.

- Mindent megírtam neked, mást mit mondhatnék? A lakásodat lezártam. Édesanyád nevéen állt, ezért nem kobozhatták el. - Felállt, ugyanis eddig az íróasztalánál ült. - Azonnal hozom a kulcsát, és - titokzatosan negédesen mosolyogva - mást is kapsz!

Átment a szomszédos helyiségbe, ahonnét a kulccsal és egy nagyméretű borítékkal tért vissza.

- Tessék a kulcs! Ez meg boríték, benne egy takarékbetétkönyv, édesanyád hagyatéka és a végrendelete, amely szerint a pénzt és a házát rád hagyja.

András agyát, miután átvette a kulcsot és a borítékot, amelyeket zavartan nézegetett, forgatott a két keze között..., különös gondolatok öntöttek el. A csipkés szélű báránnyelű összetolult, s megsűrűsödött, hogy teljesen eltakarja a régebbi feltoluló emlékeket. Ezen túl a csupasz sötétben tapogatózott. Mindent kipréselt magából, nyílt lelkületének kicsinyke kertjében az utolsó virág szirma is lehullott, régeb-

bi szép terveit már korábban hamuvá váltak lelkiületének forró kandalójában. Szégyenteljes múltja óriási szélörvényé változott. Régebbi, oly fényes kéklő egét, vastag mocskos porfelhők takarták, kietlen sivataggá téve lelkiének előtte oly felemelőn szép rónaságát... Ezekből a különös gondolatokból fakadón leküzdhetetlen vágy gyötörte -, amin ő csodálkozott el a legjobban -, hogy többet tudjon meg a szüleiről, mint amit eddig ismert.

Igaz, ami igaz: ezelőtt egyáltalán nem érdekelték az ősei. Vígán élte a maga ilyen, legtöbbször olyan életét, amely bűnözés felé sodorta.

- Anyámról csak-csak, viszont apámról s a múltjáról semmit sem tudok. Nem lehettem miatta úttörő, később a gimnáziumban KISZ-tag. Nem vettem fel az egyetemre. Reakciós, deklasszált elem, és a többi, süttették rám, hallottam iskoláskoromban, holott én azt sem tudtam mik, kik azok! Anyám, ha talán egyszer, mikor csupa kíváncsiságból rákérdeztem: majd, ha nagyobb leszel, álltatott...

- Utána meg, hogy finoman fejezzem ki magamat: elköltöztél, durvábban s a ti nyelvjárásatokban: leléceltél.

- A magam életét éltem. - Jóval lesújtóbban tette hozzá: - Azt hittem, hogy a mennyországban járok, holott...! - legyintett, és elhallgatott.

- A mennyország itt van közöttünk. Határa egyetlen nádszál, sohasem léphetjük át, mert ez a nádszál nem más, mint saját bűnös életünk.

Kezét leejtette, nyitott s mélyen szántó tekintetét, figyelemfelkeltőn a fiatalember arcába fúrta.

- Nos, halld hát! Édesapád, idősebb Majorossy András, nemes származású, földbirtokos családból származott, s gazdálkodott, ő maga is néhány ezerholdnyi, jó minőségű földön. Édesanyád: a Kőröshy lány, úgyszintén nemes és gazdag család sarjaként cseperegett fel.

- Róla sokkal többet tudok, ő maga mondta el nekem, hogy, fiatalon, csakúgy, mit tudom én, hogyan volt szokás akkoriban az ő köreikben, összeboronálták őket, ám ennek ellenére nagyon szépen éltek. Az oroszok beözönlése után malenkij robot ürügyén elhurcolták a Szovjetunióba. Ott szülte meg a testvéreimet. Pelenka, nem létezett,

újságpapírt használt arra a célra. Tej, ugyan! Igaz más sem. Elviselhetetlenül zord és viszontagságos körülmények között élt, nevelte, táplálta Boglárkát. Három év után kerültek haza, a nagy semmibe, mert ugye mindenüket elkobozták, államosították. Széthurcolták, és a többi! Apámról viszont sohasem beszélt, igaz hamar elhagytam a szülői házat.

- Nem a szülői, a kastélyotok helyett kiutalt, volt cselédházba! Édesapádat a népköztársaságra igen veszélyes összeesküvés címén, valójában késői koncepciós per keretében az 1963-as években, jóval a forradalom leverése után, halálra ítélték, és... kivégezték. Biztosan állítom: teljesen ártatlanul. Édesanyádat, két gyermekével, egyik te voltál, ha két hónapos lehettél, az ő családja maradék vagyonának elkobzásával egyetemben kitoloncolták Budapestről, ahová édesapád letartóztatása után költözött fel, szintén veletek együtt, vissza a jelenlegi, volt cselédlakásba, én intéztem el, íratam át az ő nevére. Mindezek mellett, szigorúan megtiltották, hogy beszéljen a kivégzett férjéről, olyannyira, hogy még, előttem, a saját gyerekei előtt sem ejthette ki a nevét. Meg félt is, hogy nem okoz-e törést a lelkivilágotokban apátok kivégzése, akiről azt sem tudja, hová temették el, hol van a sírhantja, ha van ilyen egyáltalán.

Majorossy András felugrott. Két kezét hátrarakta, és az ablakhoz sétált, amint a cellájában megszokta. Az ablakon becsurgó napfény vörös palástot vont köréje, kissé szebbé varázsolva feldúlt arcát.

- Bezzeg mások! - fakadt ki anélkül, hogy hátranézett volna, ám a pap gyorsan letorkolta:

- Nem, nem, nem, semmit sem tudtak édesapádról.

- Akkor miért nem lehettem úttörő, egyedül én az egész osztályból?

- Hátrafordult, két szemét, élet számonkérőn a plébános úrba akasztotta, előbbi érdes tekintete elszomorodva meredezett a múltjába. - Mialatt a többiek rajfoglalkozásokon játszottak, kirándultak, én az udvaron lődörögtem, mert az iskola területét nem hagyhattam el. Az, hogy a gimnáziumban nem lehettem KISZ-tag, jeles tanuló létemre, sem javasoltak egyetemre, egyáltalán engedtek tovább tanulni, kutyta... fülét sem ért fel gyermekkori megaláztatásomhoz képest. - Hangja mart, szinte szikrázott. - A pedagógusok...

- Nem azért - taposta szét e szikrákat a plébános úr -, mert édesapádat kivégezték, édesanyád miatt. Származása, a múltja és az, hogy házvezetőnőm, sekrestyésem volt, klerikális. Egyik sem számított jó ajánlólevélnek.

- Szegény anyám! Mennyire szégyelltem azokért a csúnya fekete-tarjagos foltokért az arcán - bugyogott a hang Majorossy András szájából, miközben visszaült a helyére.

Ifjúkori emlékei, kandallóba nyomorított, magasba csapó lángként duruzsoltak emlékezőképességében. Anyja, fekete heges, bibircsókos arca, minden helyzetben szelíden csengő hangja tűnt fel, foszlott semmivé. Beléjük kapaszkodott, hogy visszahúzza kietlen jelenébe, mert történt, ami történt, volt az arca amilyen, nagyon szerette az anyját, amiért visszaemlékezése most óriási lelki gyötrelmet okozott, gyermekkorra egyetlen sajtó sebbé változott, érintése elképesztő fájdalmat okozott, amiért akaratlanul feljajdult.

- Miattad égett össze - szúrta bele hegyes tövisét a pap, amelyet végig a kezében szorongatott, az alkalmat várta, hogy emlékeztetón beledöfhesse.

- Miattam? - makogta András sebzett nyúlként, holott termete s sportos külseje miatt, inkább oroszlánhoz lehetett, volna hasonlítani.

- Még az anyai ágon jussolt, pesti házatokban történt. Édesanyád, a már említett elkobzás, államosításkori kilakoltatáskor, az elkobzási határozat ellenére sem költözött ki a villátokból, mire a rendőrség, amely akkorára magába szippantotta a volt ávosokat is, régebbi módszerükhöz hasonlóan, miért is tagadták volna meg önmagukat, egyszerűen rátok gyújtották. Szerencsére a nővéred iskolában volt, édesanyád, éppen téged szoptatott, fent az emeleten. Egyébként a Rózsadombon laktatok, egyemeletes villában, amikor a végig lambériás lépcsőházból felcsaptak a lángok... - Nem részletezem. Édesanyád csúnyán összeégett. Téged, a csecsemőt, a kebléhez szorított, és lángholó fáklyaként kiugrott veled az emeleti ablakon. Megsérült. Igen nehezen és hosszabb kezelés után gyógyult meg. Téged a betegágyán sem adott ki a kezéből, nehogy, amint a nővéredet, erőszakosan, állami gondozásba vegyenek, akit később, hiába járt fűhöz-fához nem adtak ki neki, az édesanyjának. Ráadásul, ráfogva, hogy szabotázs-

ként, ő maga gyújtotta fel a villátokat. Szerencsére, hogy s mint, felfüggesztett börtönbüntetéssel megúszta. De azok a bizonyos, csúnya foltok, hegek örökre eléktelenítették valamikori szép s nemes vonású arcát.

- Igen, igen szép lány s asszony volt - mélázott el egy ideig, tőle teljesen szokatlanul András, már-már nosztalgiába hajlón. - Néha-néha hosszú percekig elnézegettem a fényképét. De apámat még fényképen sem láttam.

Az igen öreg pap, szemtükrének enyhén bepárásodott függönyén át kutatta, a fiatalágának küszöbét már átlépő, börtönviselt férfi arcát, aki fejének elfordításával igyekezett elrejtőzni, e mélyen szántó szemekből feléje, egészen a veséje mélyéig áradó sugarak elől. Olyannyira sikerült, hogy végül fogalmat sem alkothatott: előtte ül-e, vagy a templomban térdepel a szüette gyóntatószék, rácsos ablaka előtt, amint régen kisgyermekkorában. Eddigleni hideglelése helyett, meleg fuvallat lengte be a plébános úr duruzsoló szavai iránt, ami nem tartott sokáig, helyébe, hiába akarta képtelennek bizonyult feltörő érzései és a plébános úr szavai értelmének elkülönítésére, amiért is az erős akarátú, már-már kegyetlen érzületű férfi, majdnem elsírta magát.

- Kiszabadultam - makogta lefülelt tolvajként. - Lakásom van. Pénzem is akad, főleg most... - Megpöcögtette az előbb átvett borítékot. - Munkahelyem viszont nincs.

Most először nézett igazán szembe az öreg pappal.

- Mit tanácsol a plébános úr, mit tegyek? - buggyant ki a száján akaratlanul, megtisztuló vizű patakként a kérdés.

- Fiam! - kezdte az, elérte a férfi igazi szándékát. - Te nem tanácsért jöttél el ide. A kíváncsiságod hajtott - elhárítón emelte fel a mutatóujját. - Semmiként sem vétkezzél többé, úgy amint elhatároztad!

Majorossy András megdöbbenet vona össze a szemöldökét, amiért a pap a lelkébe látott. Gondolatai összeborzolódtak, lelke mélye furcsa dermedtséggel telt meg, miközben az öreg papra csodálkozott, aki néhány pillanatnyi szünet után folytatta:

- Nézz bátran szembe a múltaddal. Testileg-lelkileg készülj fel a jövőd helytállására, mert neked, a börtönviseltnek, sokat kell szen-

vedned a társadalom macskakaparásától. Anyaszentegyházunk, kellő bűnbánat után megbocsát. Mikor? Rajtad múlik. Viszont a rád irányuló fényszórók, ahány ember annyi, állandóan árnyékot vetnek majd rád.

A még mindig felemelve tartott, bütykös ujjait megrezegtette.

- Tudom, mit gondolsz: Könnyen beszélek én, aki szerinted sohasem járt azon az úton, amelyen te. Nem, nem, kedves fiam! Előbb jártam végig golgotaként, náladnál az összes stációkat.

Fanyarul elmosolyodott.

- Hányszor, de hányszor végigkísértek..., mármint a rendőrök a falun, zártak be különböző börtönökbe. Igaz nem ülten olyan sok évig, mint te, csak hogy engem teljesen ártatlanul, hitem bátor hirdetéséért, küldetésemből adódó nyílt megvallásából, kiszolgálásáért, buzgó hitvallomásomért börtönöztek be, de most - tiktakozott a mutatóujjával -, nem ez a lényeges. A tisztességes s nemes lelkű szüleid szép emlékére kérek, mert nem akárcik voltak a te szüleid, hogy mást ne mondjak, mert a gazdagságot, a rangot hagyjuk most ki. Mind a ketten hűséges katolikus hitűek voltak, buzgón gyakorló keresztényekként éltek, változzál meg! Ha fel lehetne fogni, mint a rádióleadók elektromágnes hullámait, a másvilágról leadott s feléd sugárzó üzeneteiket, jelképesen mondom, mert ilyen üzenetek ugye, mit tudom én: léteznek-e, nem, egészen biztosan azt tanácsolnák neked ők is!

Hosszan nézett maga elé. Hangja, miután ismét megszólalt, elgondolkozón lelassult.

- A munkahely miatt meg ne aggódj! Amint írtad nekem a börtönből: asztalos szakmát szereztél. Jó szakma, keresett szakma! Ha a múltad miatt, sem a saját, sem más, esetleg betanított munkásként sem kapsz állást, én, édesanyádra tekintettel felveszlek harangozónak, illetve sekrestyésnek.

Mondta, holott máris magán érezte az öregasszonyok gúnyos megvetését: sekrestyés egy postarabló! Hiába mondaná, betyárból lesz a legjobb pandúr, megvédi a templomot, ahová az utóbbi hónapokban, menetrendszerűn betörték, elrabolták az egyik arany kelyhet és az ol-táriszentség-tartót, kifosztották a perselyeket, ráadásul az egyikbe

nagyobb összegű adományt dobott be valaki... Nem az egészséges, a beteg embernek van szüksége orvosra, kórházra!

Máris megbánta, amiért kimondta, ám ha szaván fogná, mindezek ellenére is felvinné. Mélyen vallásos és az egész hitközség által ismert, megbecsült, talpig becsületes anyja emlékére, a legprűdebb öreg előtt is tisztára mossa.

Talán tovább mondja, ha Majorossy András fel nem ugrik a helyéről. Ő is felállt. Az öregség miatt mattosan ragyogó szeméből, meleg fényt lövellve, nézte a vendége kissé átformálódott arcát, azon törve a fejét, hogy mi játszódhatik le bensőjében.

De jó, hogy nem olvashatott bele a férfi agyának eltorzult, titkos, a sok lapozástól csupa számárfüles könyvébe.

Majorossy András természetes énjéből fakadó jóság, kétdimenziójú kép síkjaként összekeveredett a börtön előtt és alatt összeszedett gonoszság morzsáival, amely az utolsó cseppig kifacsarta erejét, elégette régebbi szép s nemes lelki energiájának utolsó kalóriáját, s odáz harcot vívott az itt tartózkodása alatti tapasztalatokkal, mindenét elborító egyéniségével. Felborzolódtól lényén átbukó hullámként messzire elővetve a belső lelki csatájának kimenetelét.

Előbbi jóra hajló megingása hátraarcot vágott, s úgy amint eredetileg, annyiszor átgondolva elhatározta: van most, ami van, történt itt, ami történt előbbi felbolydult érzelmeit sutba dobón, mindenképpen leszámol árulójával, kifosztójával.

Egyetlen pillanatig sem habozott tovább. Az ajtó mellett heverő batyujához lépett, belépése után dobta le, tolta odébb a lábával, felvette, és a hátára kanyarintotta.

- Köszönöm szépen, plébános úr!

Se viszontlátásra, se dicsértessék... Egyszerűen kilépett az ajtón.

2.

A nyolcvanhárom éves Korompay Bélát ötvenkilenc esztendeje szentelték pappá. Azóta -, kivéve a különböző börtönökben eltöltött hosszú hónapokat -, mindennap olvasgatta, tanulmányozta a szentírást és a breviáriumát. Imádkozott, énekelt, s ellátta az aprólékos lelkipásztori, és a nehéz plébánosi teendőket.

Valamikor, nem is nagyon régen, alig múlt két éve, a szentlélektől vezérelt, agilis, fiatal káplán segítette nehéz, de szép s lelkiismeretesen ellátott feladatának ellátásában, akit az akkori pártszervezet és a tanács együttes követelésére, a megyei egyházügyi hivatal elhelyezett. Egy nagyon távoli faluba került.

Azóta, hiába kérte, nem kapott másik káplánt. - Nincs - sajnálkozott a püspök úr, majd hosszabb magyarázatba kezdett: hol s mennyi pap hiányzik...

Egyedül, öregen, de egészségének örvendőn végezte a lelkipásztori és a plébánosi feladatait.

Régen elmehetett volna nyugdíjba. Igen ám, csak hogy akkor ez az aránylag nagyközség is katolikus pap nélkül maradna, amelynek ő még a gondolatát sem viselhette el. Ebben a községben született, itt is akart meghalni, ebben a temetőben nyugodni. Addig erejének utolsó morzsájáig, vagy amíg nem érkezik helyettese -, amelyre egyáltalán nincs reménye, hiszen falvak egész sora, s egyre több, lelkipásztor nélkül marad -, ha egyre nehezebben is, ellátja Istentől adatott szép feladatát.

Lerakta a szentírást, az ablakhoz lépett, és lenézett a falura.

A parókiát jókora domb oldalába építették, még a múlt század elején, káplánlakással és kisebb kápolnával egyetemben, ahol telenként: nagy hó, vagy csúszós út esetén misézett.

A domb közepén a parókia. Fent a tetőn az Istenháza, a szép, gótikus, műemlék templom díszelgett ékesen, karcsún az ég felé törő toronnyal. Lent a völgyben, mint magasan ágaskodó kotlóstyúk körül a csibék, szerteszt a falu házai lapultak.

Áldásosztón emelte fel a két kezét. Rövid imád mondott, s elnézőn elmosolyodott.

Sokan nem úgy élnek, amint kellene. Hiába ez az 1990-től bekövetkezett nagy változás, mellveregetés, a múlt megtagadása, se kommunizmus, se szocializmus hirdetése, éltetése, se tanács, se párt nincs többé. A Felszabadulási Emlékműről leverték a vörös csillagot. A temetőben impozáns, domborműcsoportot állítottak a második világháborúban hősi halált halt, e falusi mártírok emlékére. Marx, Lenin és a Vörös hadsereg utcákat átkeresztelték, az Április 4-ke újtelep nevét Felvégre cserélték... Tudják, hogy a földi élet véges, utána jön az ítélet, mégsem akarnak lélekben megváltozni, ha nem is nyíltan s mellveregetőn továbbra is tagadják, legalábbis elhanyagolják Istent. Nem a maguk életét igazítják hozzá, elvesztve korlátjaikat, azt akarják, hogy Isten igazodjon hozzájuk.

Ez a negyvenöt év, ez a negyvenöt év, de sok s mennyi kárt okozott a lelkekben, mikor és ki tudják-e heverni valaha is! Tud-e, s mennyi ideig tud segíteni nekik, mint lelkipásztoruk ebben...?

Mindezek ellenére szerette az egyházhoz, ideiglenesen hűtlenné vált, s az Istent, ha nem is valamennyien megtagadó, de, ki félelemből, ki ilyen, ki olyan érdekekből, esetleg kényszerből „a lecserélt” rendszerhez dörzsölődőn, Istent, elhanyagoló nyáját, akik közül, rövid s átmeneti lelki fellendülés után, csak néhány öregasszony jár mostanában, és reggelenként misére.

Nem nézelődhetett, eresztgethette szerteágazó gondolatait tovább a falu felé. Mert kopogtattak. Az udvari kapu és a lakás bejárati ajtaját sohasem zárta kulcsra. Az jöhetett be, aki akart.

Az egyetlen általános iskola hírhedt igazgatója, a plébános úr legnagyobb megdöbbenésére, az igen elhangzása után: laudétur Jézusz Krisztus köszönéssel lépett be.

- In aeternum, amen - préselte ki ajkán fogadásként. Fejét kíváncsián oldalra billentette, két kezét, a meglepetettségétől kényszeredetten mosolyogva előrenyújtva lépdelt a vendége elé. - Isten hozta, igazgató úr! Foglaljon helyet! - mutatott a legközelebbi székre.

Az, cseppet sem zavartatva magát, fogott vele kezét, és ült le a felkínált székre.

- Azért jöttem - kezdte azonnal, ám hiába leplezte idegességét, az letörölhetetlen s vibrálón arca vékonyka redőibe bújva beleköltözött szavainak, újra és újra kinyíló s félre nem érhető résébe is -, hogy megkérjem: szentelje fel a két éve épült új iskolaszárnyunkat!

- Azt az iskolaszárnyat, amelynek a felavatására engem, aki hosszú évtizedektől oktattam, hüen a hittant, ugyanabban az intézményben meg sem hívtak...? - Húzta a szót, kissé cinizmusba hajlón, magasból nézve, de nem lenézve, óriási erkölcsi fölényének tudatában Vénus-mód kiemelkedve a körülöttük dúló képzeletbeli tenger hullámaiból.

- Nézze - plébános úr! - vágott közbe a váratlan vendég. - A gyűlölet, újabb gyűlöletet szít. Zaklatja és csigázza is egyben, minket: a túlélők, az áldozatok nyugalmát. Mellesleg, én ugyanolyan áldozat voltam, mint a plébános úr, mert idézve Illyés Gyulát: Hol zsarnokság van, mindenki szem a láncban. Önsanyargató múltunkat, csak egyféleképpen zárhatjuk le: mielőbb új lapot nyitunk, a régieket, pedig elfelejtjük.

További szavait ujjainak szájához szorított résein préselte ki.

- Bár egyesek szerint ez az, amit sohasem lehet.

Az öregedő, de még jó karban lévő, nyugdíj előtt álló igazgató, levette kezét a szájáról, s maga elé révedten, kissé tagoltabban folytatta:

- Ami a személyemet illeti, életemet egy ördög és egy angyal kísérte végig. Amelyiknek, olykor-olykor sikerült legyőznie, annak engedelmeskedtem.

- Noha, a sátán és az Isten harca már a teremtés előtt eldőlt?

- Nem jósszántamból tettem, amit megtettem. Mondjam azt, hogy úgy volt elrendelve? A gonoszság összes bugyrát végig kellett járnom, hogy végre megtisztuljak.

- Sohasem Isten akarata, hogy egyik ember gyűlölje a másikat. A mögötte álló erő a gonosz.

A plébános úr felállt. A könyvszekrényéhez lépdelt, s nekidőlt. Az igazgató zavartan hunyorogva követte a szemével. Alig néhány lépésnyire álltak egymástól, ennek ellenére mérföldnyi távolság választotta el őket. Valamiképpen mégis hasonlítottak egymáshoz. A

pap, a maga természetes énjét adta, amíg az igazgató a letűnt rendszer torz karikatúráját nyújtva valahonnan a mélyből bámult felfelé.

- Hiába oktattam évtizedeken át a hit- és erkölcsstant az iskolában, ön és a tanári kara, ki elvből, ki a maga megfélemlítésének hatására, ha nem is tiltottak ki, kiutáltak a tanári szobából. Sőt, a tizenkilenc éves iskolaigazgatósága alatt, a végén, csak a folyosó elejére tehettem be a lábamat, onnét abba a terembe, amely közvetlenül a bejárati ajtó mellett volt, amelyet azért jelölt ki, annyira közel a bejárathoz, nehogy beljebb merészkedjek. Ráadásul direkt úgy rendezte, hogy abban a tanteremben hat órán át folyjék a tanítás, utána az úttörő vagy a kisdobos foglalkozás. - Arcára, mindezen szavai ellenére megbocsátó mosoly ült, két kezét elhárítón kitérta. - Nem felhányásból mondom, ám jó, ha mielőtt megbocsátunk egymásnak, lelkünk legmélyéből kitérülünk egymás előtt. Kihuzigáljuk a töviseket, amelyeket, így vagy úgy, egymásba szurkáltunk.

- Csak én, plébános úr! Bocsásson meg nekem. - Feléje intett. - De, mondja nyugodtan tovább!

A plébános úr visszament a helyére, ahol noha olyan egészséges volt, mint a makk, derékfájósan a fotelébe tottyant.

- A tanárok, legyen volt egészen fiatal, s képesítés nélküli, nem köszöntek. Aki mégis köszönt, pontosabban fogadta a köszönésemet, a kezét már nem nyújthatta, mert megtiltotta az igazgatója: ön, aki nem egy ízben bezáratott az iskolába.

Az tiltakozón emelte fel a kezét, teste kinyúlt, majdnem felállt. Mindenét átjárta az imitált tiltakozás.

- Ismételem - engedte le, meghasonló békességgel a hangját a plébános úr -, nem felhánytorgatásból mondom: aki nem képes szembenézni az itt-ott beszennyeződött múltjával, hogyan becsülheti meg az elkövetkező jót? Zörögtem, kiabáltam, hiába. Néhány lépésnyire laktak, volt s van jelenleg is a szolgálati lakásuk, egészen biztosan meghallották, mégsem jött ki senki, végül a tanítványaim, akiket ön és a pedagógustársai, tisztelet a kivételnek, üldöztek, megszegényítettek, kiugráltak az ablakon, odatolták a kerékpáromat, amely segítségével, arra lépve, az ablak párkányába kapaszkodva leereszkedtem a földre. Közben a kerítésnél álló gyerekek, mintha készakarva, fondorlatos

módon kitervelten, állították volna őket oda lesbe, durván kiröhögtek, s kajánkodtak: kilátszik a szoknyája alól a bugyija!

- Nem én...

- Gyurkovicsné szerint - ő volt az iskola egyik takarítónője, egyben az igazgatóék bejárónője - torkolta le a plébános úr -, igen... igen elmondta, jutalmat kapott, amiért rám zárta az iskola bejárati ajtaját. Apropó, kerékpár! Hetenként kiszúrták a gumiját. Panaszt tettem. Mit üzent vissza ön?

- Járjon gyalog. Ismételten kérem - tette hozzá megjuhászodón, a sárga földig megalázkodón: - bocsásson meg érte s mindenért! És... és, értsen meg végre! Nem voltam párttag, egyedül ilyen a járásban. Alkalmazkodnom kellett, másként menesztenek. Káderozás, komplexvizsgálatok, meg a többi!

Úgy beszélt magáról, mint egy kívülálló.

- Azért hirdette, verte a mellét úton-útfélen hangoztatva: pártonkívüli létemre nagyobb kommunista vagyok, mint a párttitkárom. Igazi internacionalista.

- Utasítást kaptunk a járástól - folytatta az előbbi hangján, mit sem adva a pap előbbi közbevetésére -, hogy mindenáron vissza kell szorítanunk, le kell morzsolnunk a hittanosok számát. A beiratkozásokkor két párttag pedagógus is ott ült a nyakunkon a tanáriban, ellenőrzött bennünket. A helyi tanács, a megye, valamennyi felettes szervünk ennek a jegyében értékelte, minősítette a munkánkat, a vezetés alatt álló iskolánkat. Kényszerítettek.

- Hagyjuk - legyintett, kegyesen mosolyogva a plébános úr. - Mindez a múlté, mert azóta, szép sorjában, mind ledőltek a bálványok. Junó, görög istennőt a mítosz szerint, maga Zeusz vette feleségül, fent a magasban az Olimposzon trónolt. Mond-e valaki ma egy fohászt az oltára előtt? Igaz, nincs is.

Elhallgatott. A nagysúlyú csend, tapintható anyagként töltötte be a szobáskát, nemhogy omlott volna, egyre sűrűsödött: a köréjük terpeszkedő bizalmatlanság táplálta, amely a szívük mélyéről sarjadt s ömlött alá, a felborzolt érzelmeik tág völgyébe.

Az igazgató felállt. A plébános úr követte. Arcáról, az előbbi felindulás vörös lobogását, a megbocsátás pasztellszínű derűje váltotta

fel. Balkezét az igazgató keze fejére rakta, mire az, kifejezetten azt várta, hogy felemeli a jobbját, és megáldja, holott csak elnézést kért előbbi indulatosságáért. Szavaiból, mihamarabb megszólalt a megbocsátással átitatódott tiszta szívű emberek lelkeségének, kézzelfogható, harmonikus derűje sugárzott az igazgató felé.

- Mikor szenteljem fel az új iskolaszárnyat?

- Bármikor, csak előtte tessék szólni: a cserkészeink, miegymás! Nagyon szép kis ünnepséget rendezünk. Most, viszont - zavarodott meg, előbb magára erőszakolt sodrából kipenderülten -, szeretnék... meggyónni.

- Menjünk be a kápolnába! - szívélyeskedett, kissé hüledezően, mert történt, ami történt, hallott, amit hallott előbb, erre azért mégsem számított.

Előreengedte. Arcán másvilági fények ragyogtak, ám ezekben a misztikus fényekben, némi aggodalom is belekeveredett. Mert hány arca van ennek az embernek? Azok közül melyik a valódi? Az, amelyet levetett, vagy amelyet most magára öltött? És őszinte-e a bűnbánata, vagy számító, mint, amellyel a felettes hatalmasságok előtt hajlongott ennek előtte, a jó előmenetelét kitaposón. Ő megbocsátott neki, általa, aki felhatalmazta erre a megbocsátásra: Isten is ezt teszi, a gyónása utáni feloldozásakor, de az emberek, a falusiak, akik ismerték a múltját, megbocsátják-e, elfelejtik-e? Avagy még jobban megvetik, mert ugye a saulisi út nem mindig göröngytelen.

3.

Majorossy András, a börtönben kiagyalt s azonnal a kiszabadulása utánra szánt, Zavara Bálinttal való „leszámolására”, csak egy jó hét eltelte után bátorodott fel.

Felkeresi, és megöli.

Pisztolyát -, szovjet katonai fegyvert -, az akkori, „gyáli lengyelpiacon” vásárolta meg, feketén, tízezer forintért.

A bejárati kaput nyitva találta. A kicsi, de igen gondosan és szépen karbantartott családi ház, egyik ablakából messzire kiszűrődő fény ömlött ki a sötétbe, ahol a most megújuló hold, csipkés szélű felhők takarásában pompázott, áttörő sugarai, gyenge ezüstös színű pirt vontak a tájra.

A kicsinyke, de igen ízlésesen berendezett konyhában, kifejezetten, és szembetűnőn szép s fiatal nő szerénykedett a gáztűzhely mellett. Zavara Bálint hátulról, újra és újra átölelte, végül a nő enyhe: eridj már, vacsorát készíték..., gyenge tiltakozásának ellenére, mint banánról a héját, vállától lefelé, lehámozta róla egy darabon a ruháját.

A szerelem, a fény helyett a rózsaszínű ködöt keresi - olvasta András, még a börtönben, most eszébe jutott a legalább háromszor átolvasott könyvben szereplő idézet-, az éj rikító fényreklámját kerüli... ezek meg, még csak a villanyt sem oltják le!

De ki ez a nő? - csodálkozott rá önkéntelen.

Bálint, tudomása szerint az apjával él, és még nőtlen. Lehet, hogy meghalt az öreg, ugyanis eléggé sokat betegeskedett.

De mennyire szép nő! S az a test!

Fiatal lényének, a börtönben kényszeredetten lefojtott erotikus vágyai hirtelen fellobbantak. Leküzdhetetlen vágyat érzett a szép s karcú, fiatal nő megszerzésére. A börtönbeli, macska-egérharca, most, zavarodott vizű, felduzzadt folyóként, mindent elöntött, amely egyre gyengülő akaratanak szétfröcsögő foszlányaiból még megmaradtak.

Mindezek hatására, ebben a pillanatban határozta el: Nem lövi le a társát, visszaszerzi tőle a pénzt, fájdalomdíjként, a sokévi börtönért, elveszi tőle a nőjét.

Mindegy meddig, vele él.

Beosont az előszobába. A konyhaajtót egyetlen, vad mozdulattal belökte, pisztolyát előreszegezte és belépett a konyhába.

Zavara Bálint keze azonnal lehullott a lány telt kebléről. Szemgolyói felakadtak, arca megkövesedett, teste kővé meredt. A széplány felsikoltott, s a szája elé kapta a tenyerét, úgy, hogy a karja ösztönösen eltakarja a szégyenét.

András kezének idegszájai, amint szemtől szembe állt régebbi áru-lóvá vált barátjával, megrezdült, hogy visszatérve eredeti szándékára, csak meghúzza a ravaszt, ám néhány pillanattal később, ez az alig észlelhető rezzenés, sanda bizonytalansággá, tétovázássá redukálódott, mintha még nem érett volna meg a biztos cselekvésre.

Bálint, mintegy menekülésként, összeszedve magát, feltartott kézzel, mint csatát veszett kutya, amikor behúzott farokkal, menekülve a további, hiába való küzdelemtől, félénken a szobaajtaja felé hátrált.

- Ne... ne! - rivallt rá András, ellenkezést nem tűrőn. - Állj szorosan a falhoz. Ne mozogj, ne próbálj elmenekülni, mert szemrebbenés nélkül lepuffantalak!

Bálint nagyon jól ismerte Andrást -, együtt gyerekeskedtek, egy s ugyanazon iskolába és osztályba jártak, később meglógva a szülői háztól, csavarogtak, követték el, eleinte a kisebb bűncselekményeket, készítették elő később a postarablást -, amiért engedelmesen a háta mögötti kis konyhaszekrényen álló, konyhafelszereléseket tartó fogashoz simult. A lelógó, piros nyelű, levesmerő kanál, a húskiszedő villa, a tortaszeletelő és felszedő lapos kés, meg a többi összeszedült, valamelyik le is esett, ám senki sem nézett utána, hajolt le érte a PVC-lappal beborított kőre.

- Cserbenhagytál - kezdte, mindezek közben András a felindulásától sziszegőn. - Mások is megtették. Rendben. Ha névtelenül is, ellenem vallottál. A bőrödöt mentetted. Megértem. Bohócnak néztél. Legyen. Azonban a bohócsapkát és az óriási csukát - szabad kezének kinyújtott mutatoujjával a levegőbe kaszált - viselje más! Például te! Hoci a pénzt!

- Pénzt...? Milyen pénzt? - hebegte Bálint reszketően, mert hiába ez a színlelt felháborodása, jól tudta ő miről van szó, ami még jobban megrettentette.

- No, ne játszd meg magad! Amit felmarkoltál. Egymillió-háromszázezer forintot sepertem ki a páncélszekrényből. Nem számoltam meg. A bírósági tárgyaláson hozták tudomásomra a pontos összeget. A szeméttartóba rejtettem, egy kartondobozba, amelyet szépen betakargattam. Visszatérve a szeméttárolóhoz mindent úgy találtam, amint elrendeztem, csupán a pénz hiányzott. Egyedül te tudtál róla. Nem beszélve arról, hogy te javasoltad, mutattad meg azt a helyet.

- Miért nem adtál fel? - hebegte, talán azt sem tudva mit mond, annyira reszketett az egyre jobban és jobban előntő halálfélelmétől.

- Hogy megőrizd a pénzt, mert te biztosan nem köpöd be. Engem feladtál. Névtelen levelet küldtél a rendőrségre. Láttál, firkáltad a zsaruknak. Én nem tagadtam, sőt mindent magamra vállaltam. Téged sehol, senkinek nem említettem meg. Megőrzöd, én kiszabadulok, és érte jövök. Egyébként, ha rejtjelesen is, mert ugye a börtönben ki-be, valamennyi levelet cenzúráznak, tudtadra adtam: ne verd el a lóvét! Kiszabadultam, itt vagyok, hogy bevasalhassam rajtad a pénzedet, és megbüntesselek.

- Megbüntessél? - hebegte Bálint az előbbi hangján.

A lány közben visszahúzta a ruháját, és a legközelebbi székre rogyva reszketően hallgatva, figyelte az eseményeket.

- Lelőlek! - András arca, az újra rátörő elszánásától eltorzult: lesz, ami lesz, csak lelövi. Összevont szeme körül aprócska idegszálak vibráltak, pillanatnyi kételyt sem hagyva gonosz szándékának valóra váltásáról.

Bálint ereiben még a vér is meghűlt, hátát kiverte a verejték.

- Az amnesztia kihirdetése után, számítottam rád. Azt is tudtam, hogy eléggé régen a falunkban vagy - hörögte. Előbbi fakósága szürkésfehérré változott. Szeméből leküzdhetetlen rettegés sugárzott, keze-lába remegett. - Bea! - intett a lány felé. Kezét le akarta engedni. Nem tehetette meg, mert András a pisztolya csövének fel-felrántásával figyelmeztette, hogy emelje vissza! - Hozzál ki ötszázezret!

- Nem, nem, az egészset hozd ki, az egymillió-háromszázezer forintot!

- Több, mint négy év telt el azóta. Keveset kerestem. Nagylábon élünk. Ruhák, bundák, ékszerek Beának. A házunkat is felújítottam, apám halála után. Feléltük..., elszórakoztuk. Minden drága, napról napra emelkednek az árak...!

- Hazudsz! - mordult közbe András.

Szemöldökét vészjóslón összevonta. Szemgolyói kegyetlenül villogtak. Arcán kitapintható gyűlölet vibrált, a börtönben rászántott, mélyfehér barázdákban, amelyekben, iszonyatos látványt nyújtón, vastag, meg nem határozható, zordon tarajos folyam kacskaringózott. Közös fiatalságuk, barátságuk régen elillant, jelenük újból megtelő pocsolyájának szennye ismét és ismét arcul csapta Bálintot, aki rettegve hunyorgott vissza és vissza, mint bagoly a napfénybe.

- Rendben van -, engedte lejjebb előbbi magas hangját András, az arca mimikájával, hangja zordságával, az amerikai krimi filmek főszereplőit utánozón. - Ötszázezer, és a lány.

- Engem? - ugrott fel eddigi rettegésével telítődött, néma, magába roskadásából a lány. - Az ilyen horront nézni sem szeretem, hát még szerepelni benne!

- Nem horror lesz, szexfilm, babi! Természetben vasalom be, amit ez az örült gazember rád pazarolt az én pénzemből, mert manapság semmit sem adnak ingyen. Miért legyek én kivétel?

Pisztolyának csövét leengedte. Fejével Bálint felé bökött.

- Ül le! Két tenyeredet szorosán fektesd az asztalra! Te, pedig - fordult a némaságában is tiltakozó, megátalkodott szép lányhoz. - bemész a pénzért! Az ajtóból leslek: téged és ezt a mocskot! Semmi mást, csak a pénzt! Érted, babi?

Mialatt Bálint leült, és két tenyerét engedelmesen az asztal lapjára rakta, a lány, ha erősen vonakodva is, révetegen, minden pillanatban készen a visszafordulásra, elindult. A természetes kecses mozgásába, a félelmetől, és a pénz odaadásától vonakodón, irigykedően, visszafogni akaró, ám egyáltalán nem sikerült, egyéniségéből, önmagától kiömlő dac vegyült. Kerek csípője, dús melle hullámzott, hosszú haj-

zuhataga, ideges fejrázásától, meg-meglebbent, nyúlánk teste idegesen remegve, egyetlen, óriási idegszállá változott.

András, mialatt lenyűgözve nézte, a plébános úrnál visszatért eredeti énje megint darabokra töredezett. Képtelennek bizonyult a szétválogatásukra, s összerakásukra, hogy egy dervis nyugalmával tovább szöhesse a gondolatait. Vére a fejébe tódult. Kézzelfoghatón érezte, mint gyarapszik, széttöredezett egyéniségének darabjain az erotikus feszültség, amely bőrtöneveiben, végigduzzadó ereiben bujkált. Felajzott gondolatai, szétomló cseresznyebefőttként omlottak szét agyának, óriási dunsztosüveggé vedlett csontburájában.

Bea, a szépen berendezett szobában, amelyet András, mindezeket látva akaratlanul, az ő lakásával hasonlított össze, és kifejezetten irigyelt most a társától, a könyvszekrényhez lépett. Kiemelt, néhány lexikonszerű kötetet, belenyúlt, s felmarkolta a mögéje elrejtett ezres kötegeket. Maradt ott pénz, ám az nagyon kevés lehetett, a Bea kezében lapuló, több kötegből eggyé vedlett halmazához viszonyítva. Az előbb elmozdított lexikonszerű köteteket, nem rakta vissza a helyükre. A pénzt, gyűlölettől izzón, éppen ezért még szebbé varázsolódott szeméből, színes fénynyalábokat lövellve, Andrásához vitte, és szinte a kezébe dobta.

- Tessék! De belőlem nem eszel! - Visszabillegett a helyére. Bálint mellett elmenve, mintegy nehezteléseként, amiért odaadatta vele a pénzüket, mélyen lesújtó ajakbiggyesztgetés közepette, tenyerével fejbe legyintette.

András, előbb a pisztolyát dugta a zsebébe, ezután fél kezével magához szorított pénzkötegeket az asztalra hullatta, megszámolta, és kötegenként, komótosan azokat is a zsebébe gyömöszölte.

Miután végzett, az asztal másik felétől megközelítve, Bálint elé állt.

- Parancsold meg Beának, hogy jöjjön velem! Mert, ha nem...

- Mi lesz akkor? - riant közbe a lány. - Ha, nem tudnád: nem vagyok a kutyája, hogy parancsolgasson! Hozzád meg semmi közöm! - Fél kezét a csípőjére rakta, Bálint mellé libegett, és a szemének minden dühét, ellenségesen s mélyen lesújtón Andrásra zúdította, amiért elviszi a pénzüket.

- Eredetileg azzal a szándékkal jöttem ide, hogy lelövöm Bálintot - kezdte András válaszát a lány felé fordulva.

- Visszakerül a börtönbe, és felakasztják! - szájalt vele Bea.

- Jól jegyezd meg, kislány! - bökött rá az ujjával. - Nekem nincs vesztenivalóm. És egyébként sem kötnek fel, mert az új köztársasági elnök mindenkinek megkegyelmez. A börtön...? Nekem az egész világ börtön. Mindegy hol csücsülök: bent-e, vagy kint. Lelkem sívár, énem kiégett. Torz mása vagyok gyermekkori, szépen száguldó lényemnek... - Mély levegőt vett. - Szóval Bálintot lepuffantom, téged, pedig megerőszkollak. Nem lenne jobb, szépen elintézni nálam? Nem ennyire rendezett, kényelmes a kéglim, mint ez a skatulya, viszont az ágyam tágas. Vígán viháncolhatsz benne, kislány!

Nem folytathatta, mert Bálint közbevágot.

- Rágyújthatnék? - Választ sem várva, cigarettát és gyufát kotort elő a zsebéből. Mialatt a zsebében matatott András, minden eshetőségre készen, megint elővette a pisztolyát, és kibiztosította.

Zavara Bálint rágyújtott. A füstöt vegyesen, hol az orrán, hol a száján engedte ki. András szerint a füléből is füstfoltok törtek elő, teljesen olyanná változott, mint a képeken, ahol a tűzokádó sárkányt ábrázolják.

- Szólj Beára! - figyelmeztette ismét András a társát, az előbbinél sokkal fenyegetőbben, teljesen kivetkőzve emberi mivoltából, alantas állattá süllyedve, mialatt újra elrakta a pisztolyát.

- Nehogy elküldj, mert sikítok! - vicsorogta a lány, fokozódó dühétől egyre nehezebben préselve ki magából a következő szavakat. - Ennek, ennek, nehogy eladj neki, aki elrabolta a pénzünket?

Csapkodott, szép kék szeme gyűlölködően villogott egyik férfiről a másikra.

- Kettőnk közül egyikünk sem volt szent. Nincs más választásod. Menj! - vágott vissza a lány legnagyobb megrökönyödésére Bálint, mintha tényleg egy kutyáról s nem emberről lenne szó.

- Jól van - vinnyogott csapdába eső egéreként a lány. Szép arcának minden szeglete eltorzult a felháborodásától. Szaporán szedte a levegőt, vadul gesztikulált, Végül Bálintnak esett. Csípte, karmolászta, nagyokat csapott a fejére, mire az felállt, és egyszerűen eltolta magá-

tól. - Nem jövök vissza többé hozzád - visított most már Bea. - Rohadt dög vagy! Aljas, mint a többi hozzád hasonló férfi, akiknek csak arra kellettem, hogy megerősokoljanak, megalázzanak.

András megfordult, és diadalmasan az ajtóhoz lépett. Bea lesújtón, Bálint felé köpött, és megalázott kutyamód, belső felindulásától remegően, zord sorsába beletörődötte, mert igen sok minden megtörtént már vele, ennél rosszabb is, követte.

Sem ezt, sem azt nem szerette, akkor meg? Ráadásul ennek előtte itt volt a sok pénz, most ott van. Egyszerű helycsere történik...

Mielőtt Zavara Bálint felkarolta, s magához vette volna, tizennyolcadik évét betöltve kirakták az intézetből, miután, fészkéből kipotytyant verébként, egyik férfi karjából a másikba csapódva élte, vastag erotikával megfűszerezett életét, amelyet ő annyira sem élvezett, mint amikor kiszökött az intézetből és a Balatonnál csavargott. Szíve titkos mélyén, mindig meleg családi otthonra vágyott, amelyet sohasem ismert meg, csak remélt. Úgy vélte: Bálint oldalán megtalálta.

Istenem, milyen nagyot tévedett!

4.

Hegyi Béla haldoklott.

Több mint egy éve betegeskedett. Kétszer ápolták, gyógyították a közeli kórházban. Harmadszor is beutalta a körzeti orvosa, de: itthon akarok meghalni, mindenről lemondással nem engedte beszállítani magát.

Felesége és családja legnagyobb ámulatára papot kért: Sem gyónni, sem áldozni nem akar csupán beszélni, kíván a plébánossal! - nyugtatta meg első megdöbbenéséből feleszmélő feleségét, aki visszafogott pöszmötölése közepette készülődni kezdett. Kimondani nem merte, ám valamennyi mozdulatával, arcának torz mimikájával tiltakozott férje, lehetetlen, legalábbis megmagyarázhatatlan kívánsága ellen. Nem csoda, elvégre kezdetben, ő maga is községi párttitkárként tevékenykedett, nehezítve, amint tudta a plébános hitbeli tevékenységét. Később, nyugdíjba vonulásáig, tanácselnök volt, ott tartott be az egyháznak, ahol tudott, „szúrte ki mindenből” a plébános urat, s jelenleg is tagja maradt az MSZMP-nek.

Jó, nem gyónik, s nem áldozik, de papot kér, papot, aki eddig ide még a lábát sem tehetette be a lakásukba?

Lehetséges valami, ami még ennél is szörnyűbb?

Micsoda szégyenbe hozza saját magát, őt és a családját! Ennek ellenére sem kísérelte meg lebeszélni, mert ismerte, és egyébként is: a halálra ítéltnek még a börtönben is teljesítik az utolsó kívánságát.

Vasárnap volt.

Az öreg plébános úr, délelőtt két misét is mondott: a nagy és a kis-misé. Megebédelt. Ebédjét a kisvendéglőből hozatta. Ebéd után, szokása szerint lepihent. Amióta megöregedett gyakran megtette, de nem mindig jutott rá ideje.

Még nem aludt el. Az esti mise prédikációján törte a fejét. A nagymisén elmondott prédikációjához hasonlatos lesz. Ugyanazon alapigére építi, azonban a délelőtti prédikációjának szövegét, némileg lerövidíti és átrendezi csipkés szelű szentbeszédjén a rojtokat. Más szavakkal és példázatokkal világítja meg Szent János apostol elévül-

hetetlen szavainak értelmét. Egyébként beszédjének színes koszorúját sosem a kertek nemes virágaiból fonta, a mezőn összeszedett vadvirágokból alkotott csokrot. Kerülte a liturgikus hanglejtést, a szavallást, a betanult szöveg retorikai szabályai szerinti felmondását. Úgy beszélt, mintha társalogna, csak olykor emelte fel szónokiasan a szavát, ha valamit nagyon ki akart emelni.

A domboldalra épített parókiának két bejárata volt. A lenti: a veteményes- és a virágoskerten, számtalan lépcsőn fel vezetett, egészen az elülső bejárati, díszes, üveges és kétszárnyú ajtóig. Sohasem fordult még elő, hogy valaki megdézsmálta volna a veteményes-, vagy a virágoskertet. A másik, a fenti, az egyszerű barna faajtót, amelyen a mindenkori plébános a templomba járt, a hatalmas épület másik oldalán, a dombon képezték ki a parókia építéskor, jóval a századforduló előtti években. Azt a részt, ahová ez az ajtó vezetett, bozotos, hatalmas fákkal övezett, romantikus hegyoldalba fűrt, borospincék öveztek, tétél még kisebbé. Az ajtótól, alig néhány lépésnyire, lépcsők vezettek fel a templomot övező temető bejáratáig, amelyen továbbmenve, most már a temetőn át, nemcsak a mindenkori plébánosok, hanem a parókia melletti, igen meredek kátyús gyalogúton fel, csatlakozva a lépcsőkhöz s tovább, a falusiak is jártak a templomba.

Telenként, olykor-olykor teljesen járhatatlanná vált ez az út, amiért is a szentmisét a plébános úr a parókián lévő kápolnában mutatta be.

Másik út is vezetett, fel a domboldalon, s a temetőn át a templomba, csakhogy azt az utolsó években teljesen ellepte a gaz, a bozót, és szinte járhatatlanná téve, kisebb-nagyobb árkokat mosott rajta a lezúduló esővíz is.

Senki sem akadt, igaz ebbe belesegített a tanács is, aki régi szokás szerint járhatóvá tette volna: lenyesi az ágakat, betemeti a vízmosságokat, kiegyengeti az utat...

Az udvarra néző ajtón zörgettek, mert minek oda csengő, ahol sosem kulcsolják be az ajtót?

- Nyitva van! - szólt ki a plébános úr.

Hegy Béláné, riadt verébként lépett be, s valami köszönés féle el-mormogása után, szinte egy szuszra, rebegte el férje kérését, felemelt hangon kidomborítva, hogy sem gyónni, sem áldozni nem akar, ame-

lyet az öreg pap, hosszú pillanatokig tartó dermedtséggel hallgatott végig.

Hegyi Bélát a legvéresebb - így idézőjel nélkül - a legkegyetlenebb, a legsötétebb terveket kiagyáló s szövögető - ha csak szövögette volna, de végre is hajtotta - kommunistaként tartották számon a faluban. Járási rendőrkapitány, járási tanácselnök, végül járási első titkárként tevékenykedett a felszabadulástól kezdve, végig és utolsóként, az elmúlt években megszűnt rendszerben.

S ez az ember most őt, a meghurcolt, az üldözött, az ártatlanul, csupán a hitbeli kötelességének hű teljesítéséért többszörösen bebörtönözött, falusi plébánost kéreti magához, akit eddig senkinek tartott, nyilvánosan mocskolt, leköpködött, gyalázott, s útszéli módon ocsmárolt?

Sokkal több, mint megdöbbenő!

Miután a szégyenét leplező, rezdületlenül pislákoló, faarcú, merev tartású asszony, mintha szükség lett volna rá, még egyszer kihangsúlyozva, hogy a férje sem gyónni, sem áldozni nem akar, köszönés nélkül kiviharzott az ajtón, az öreg plébános, mégis a nyakába akasztotta, a hite szerinti Jézus kenyérré változtatott és ostyaformát öltött szenttestét tartalmazó selyemzacskóját, az utolsó kenetkez használatos, kis ezüstszelencében lévő szent olajat, karingét és stóláját kopott, régimódi aktatáskájába helyezte..., s a helyzethez mértén méltóságteljesen lépdelve elindult, le, a falu felé.

Valamikor -, jutott eszébe, teljesen váratlanul, amin ő döbben meg a legjobban, hiszen nagyon régen volt - a harangozója, esetleg egy-egy ministráns ment elől. Egyik kezében, este és éjjel, az Úrjézus testét jelző lámpást tartotta, másokban csengőt rázogatót, mintegy felhívva az úton közlekedők figyelmét e fennkölt és szent jelenségre, eseményre. Legtöbben letérdeltek, és keresztet vetettek.

Ezerkilencszáznegyvenkilenc végén, az egyház nyílt üldözésének kezdetén, mint minden, teljesen megváltozott ez a rend. Leginkább éjjel, nappal mindent elrejtve, lopózva, titokban kereste fel a beteget, szolgálta ki a szent liturgia szerinti szentségeket.

A járdán, vele szemben, Vass István közeledett.

Ő is - gondolta a plébános úr, miután köszönt, és továbbment -, milyen hűségesen járt templomba! Havonta gyönt és áldozott. A vásárnapokat és az ünnepnapokat ortodox-módon megtartotta, ilyenkor nem csinált semmit, még a talicskáját sem adta kölcsön: Te, és a házad népe! - mondogatta. - Márpedig a talicska az én házamhoz tartozik, ezért nem adhatom vásárnap oda... Később, valamelyik gombamód szaporodó szekta miatt elhagyta ősi anyaszentegyházát. Most sem ide, sem oda nem tartozik. Sehova sem jár, sőt, amint látta, nyugdíjasként is, még vásárnaponként is dolgozott, merthogy nagyon jó helye van, kár lenne elkótyavetyélnie.

Odébb Sarai Balázsnéba ütközött. Nem tehetett róla, ahányszor meglátta, mindannyiszor elmosolyodott.

Alig múlt egy éve, ezt a verset olvasta fel a templomban Szent Máté apostol evangéliumából: Az Úr napja pedig úgy jön majd el, mint éjjel a tolvaj, amikor az egek ropogva elmúlnak, az elemek, pedig megégve felbomlanak, és a föld, és a rajta lévő dolgok is megégnék.

Még aznap délután, magából kikelve, felkereste.

- Hogyan hasonlíthatja a plébános úr az Úrjézust tolvajhoz? - hözöngött felháborodottan.

S ő megdöbbenet észlelte, hogy a katolikusok többsége nem ismeri eléggé a Szentírást. Okulva belőle, több bibliakört alapított a házaknál, amelyre meglepően sokan jelentkeztek. Nemcsak öregek, fiatalok is.

Bezzeg azelőtt, ezt sem tehetett volna meg! A hívek többsége titokban, nem egyen-ketten más falvakba, vagy be a városba jártak szentmisére. Házaknál pedig egyáltalán nem tarthattak vallással kapcsolatos összejöveteleket. Ő, ennek ellenére, rendszeresen kijárt „balázsolni”, betegeket gyóntatni, áldoztatni, kifejezetten hittérést végezni, amiért maga Hegyi Gyula jelentette fel, aki, magas járási tisztségviselőként is a faluban lakott, innét járt be dolgozni. Többször perbe fogták, és elítélték miatta.

Körülötte, egymást túlharsogón szebbnél szebb, nagy, régi rózsadombi villákat utánzó antik, s modern házak díszlegtek.

Sok szép otthon, kevés öröm - meditált. - Mert a kultúra, a gazdagság nem nyújt egymagában örömet, valami hiányzik. Jobb a száraz

kenyér, ahol békesség van, mint a lakodalmassokkal tele ház, ahol csak veszekednek. Idézte a Példabeszédekből, szabadon, elvégre mindenkit ismert.

A továbbiakban csak Hegyi Bélára gondolt, s kíváncsiskodott, hogy miért hívatta?

A nagybeteg, miután megpillantotta a csendesen, szinte besurranó plébános urat, állapotát meghazudtoló frissességgel tapogatózott emlékezetének elromlott szerkezetéhez illeszkedő szennyes gondolatok között. Mindent kifacsart felbolydult énjéből. Hétágú menórájának utolsó gyertyácskája is csak pislogott már, ereje, régebbi kalóriáját veszítve végleg elhamvadt, egyetlen vágya maradt még, megbékélni múltjával, beletörődni végzetes jelenébe, önmeddő harcát az utókorra bízva, mert őt ne háborgassa többé semmi, és senki!

- Nem gyónni akarok - nyögte előbbi látszólagos múltját sutba dobón, régebbi arcához méltón nagybeggel, de igen elcsigázódottan. - Közölni szeretnék valamit. - Miközben a feleségére szólt, aki szentül vigyázott rá: nehogy mégis meggyónjon, feje hátrahanyatlott a párnájára. - Menj ki Mancsi! Négy szem között szeretnék beszélni a plébános úrral!

Miután az riadtan, hátra-hátra lesve, attól félve, hogy mégis gyónni akar, amivel beszennyezi a múltját, megtagadja egész életében vallott, hirdetett, ateista világnézetét, az egész „világ előtt” lejárhatja őt... durcásan kioldalgott, s csendesen becsukta maga mögött az ajtót, újra nem beszédhez, inkább makogáshoz, nyüzítéshez hasonlóan folytatta:

- Senki sem él már azok közül, akik tudnak róla... Mármint arról, amit közölni szeretnék a plébános úrral. - Sosem szólította így, amely most másodszer is, szinte mellbe vágta a szentlelkű öreget, egyszerűen lepapozta. - Mindannyian sírba vitték a közös titkunkat. Odaszántam én is. Esetleg közlöm a pártommal, de már az sincs, mert óriásit változott a világ. A hatalmat, amelyet oly nehezen, és annyi, de annyi elvtársunk életének árán kaparintottunk meg, önként a kutyák marta-lékára dobták, amit én végig elleneztem.

Elhallgatott. Feltörő emlékei, óriási ricsajt csapva duruzsoltak a fülében. Különféle jelszavak hangfoszlányai, arcok hangoztak, tűntek

fel, foszlottak semmivé. Hiába akart beléjük kapaszkodni, mind a tíz körmével, visszahúzni az átalakult jelenébe, legyűrhetetlen szenvedést okoztak. Régi jelszavakat skandáló múltja, egyetlen nagy temetővé változott, ahány sír, annyi fájdalmas sóhaj, végül már nem is sóhajtozott, folyamatosan nyüzgített.

Kifejezetten szenvedett, nem a betegségetől, múltjának felidézésétől.

Az öreg pap, volt üldözőjének győztes áldozataként, leereszkedően s lankadatlan szájalommal lesett rá, amitől a haldokló: a kegyetlen, a véreskezű menyét, akaratlanul elrejtőzött, olyan sikerrel, hogy a végén már maga sem tudta: időben és térben, itt lebeg-e, áttételes tüdőráktól összeaszalódott teste, vagy valahol, még mindig a múltjában ténfereg.

- Nem lenne jobb, ha mégis meggyónna? Elsorolná, felemlegetné és megbánná a bűneit? Mert Szent János apostol szavai szerint, ha megvalljuk, s megbánjuk bűneinket, hű s igaz: Ő, mármint az Isten, Jézus Krisztus vére által megbocsátja azokat. Megtisztul, s megkönynyebbul...

- Én csak a pártnak gyónnék - vágott közbe az -, de hol van már a párt? Elárulták, felszámolták. S kik tették ezt? Ah! - legyintett lankadtan, alig felemelve a keze fejét. - Egyébként sem hiszek Istenben, mert nincs! A világ és minden - súgta kissé elhalóbban, amint az előbb - magától jött létre.

- Két markunkban összerázunk néhány vasgolyócskát, sohasem lesz azokból csapágy. Agyagtörmelékből hegyvonulat, órakerekekből komplett óra. Éppen a világ keletkezett volna magától?

- Vízözön, más mesék..., ugyan! - hörgött groteszk vigyorként a szava.

Az öreg pap szólni, magyarázni akart: hogy hátkor a marxizmus s leninizmus mi? A vízözönről szóló „mesék” több ezer éve kiállták a próbát, tudományosan, geológiaiilag is bizonyított tény, amíg amaz egyetlen évszázadot sem élt meg. Hamisan kiagyalt szörnyedvénynek bizonyult a gyakorlatban, mert az arra felépített gazdaság s politika, kártyavárként omlott össze s egyszerre az egész világon!

Nem tehette meg, mert a haldokló közbeszólt:

- Plébános úr - kissé felemelt feje visszahanyatlott a párnájára -, azért kértem ide, mert egyszerűen nem tudom sírba vinni a titkomat. Nem a bűnömet: a titkomat! Annyit cikkeznek mostanában róla az újságok, főleg a helyi lapok, keresik férjüket, apjukat, találgatnak, szemtanúkat keresnek, és sírokat. Itt is túrnak, ott is túrnak. Fel-feltárnak egy-egy sírt, csontvázakat azonosítgatnak, ám maguktól sosem akadnak a tömegsírokra. A tetteseket keresik, akiket, egyedül én ismerek, a helyet, ahol nyugszanak a népelnyomók, a szegény nép zsarnokai, mert szerintem, igenis, azok voltak. Ez a tudat nyom, sohasem ismertem ezt az érzést, hónapoktól szenvedek, gyötörődöm miatta. Egyszerűen nem tudok meghalni, ami előtt fel nem tárom valakinek a valóságot. Nem akarok tovább szenvedni, békességgel szeretnék meghalni. - Teljesen váratlanul felhördült: - Békességgel, ma-napság? Ugyan!

Felnyitotta a szemét, zavaros pupillájának, egyre erőteljesebben bemattosodó fényei, a plébános arcára vetítődtek, hullottak sorjában.

- S ha a háborúban halnak meg? Ha az oroszok lövik le, emberiség elleni bűnökért elítéli, felakasztatja őket a népbíróság? Tájfün, föld-rengés... A maga bibliájának ószövetségi része, még az elemi iskolában tanultuk, telis-tele van gyilkosságokkal, mészárlásokkal, öldöklésekkel, pusztításokkal...

A plébános úr mély rettenettel nézte: szörnyű dolgokat hall majd, előre borsózott tőle a háta.

- Az oroszok bejövetele után, felszabadulásunk másnapján, négyfős tisztogató osztagot alakítottam, akiket a falusiak halálbrigádnak neveztek, teljesen megbízható, régi illegális kommunistákból. Nem érdekes a nevük! Mindannyian meghaltak, csak én élek még közülük. Késő esténként, éjjelekként, az oroszok tudtával, sőt segítségével, mert ugye a fegyvereket tőlük kaptuk, felkerestünk egy-egy községet, ahol alapos tisztogatásokat végeztünk. Mi lőttük agyon... elmondom, felsorolom kiket. - Csak sorolta-sorolta a neveket, szenvtelenül, szinte közömbösen. Többek között két jegyzőt, egy főszolgabíró, illetve egy szolgabíró, több volt nyilast, arisztokratát, földesurat, néhány, szerinte a pártjukba befurakodott árulót... nevezett meg. - Nem a rangjuk miatt, bűnös tetteik miatt hajtottuk végre a nép ítéletét,

mert ezek az emberek, igenis elvetemült népnúzóok voltak. Kizsárolták, nyomorban tartották a szegény embereket, hogy a nyilasokról ne is beszéljek. Egyéni bosszúból, ártatlanul senkit sem végeztünk ki.

A plébános úr füle zúgott, feje szédült, az ágy végébe kellett fogódzkodnia, másként, ha nem is szédül el, megbillen az egyensúlya. Mert, dehogy is voltak háborús bűnösök, népelnyomók, azokat az oroszok szedték össze, már mint aki nem menekült el előlük időben: születtek, ahová születtek, tették azt, amit az akkori társdalomban betöltött, elfoglalt helyük, állapotuk, kire, mit szabott. Most már tudja, kik mérszárolták le, Hegyi Béla által fel nem sorolt, vagy tudatosan kihagyta, vagy elfelejtette megemlíteni őket: több és teljesen ártatlan papokat, gazdákat, deklasszált elemeknek kikiáltott embereket. Akadt, akit a saját kertjében akasztottak fel, egy-egy gyümölcsfára, öngyilkosság látszatát keltve. A családtagok, ha nem is mind, tudták: szó sincs öngyilkosságról! Dulakodást észleltek, segítséget kérő kiáltásokat hallottak, és ott maradtak a nyomok is... Félték, ezért hosszú évekig, esetleg évtizedekig hallgattak róla. Hosszú hetekig tartották rémületben a környéket. Ha valaki, netán meglátta őket, lelőtték, jobbik esetben megfenyegették: ha beszél, meghal! Egyetlen szóért, egyetlen megbízható kikiáltott elvtárs bejelentése nyomán lemészárolták embereket.

A plébános úrnak, hogy pont, miért most és itt, nem tudta, de hát Jézus Krisztust is megkísértette a sátán - jéggé dermedt agyában, régen elfelejtett komikus, már-már bohózat ötlött fel: Suta Kálmánt, a híres primást vackából rángatták elő az oroszok. Zenével kísértették végig magukat a falun. Suta Kálmán hegedült, mely közben az oroszokra vigyorgott: az íz enne meg benneteket! Rohadjon ki a beletek...! Húzta, vigyorgott és átkozódott. A falusiak körbefogták őket, és kiröhögtek... Skandáló jelszavakat hallott: le a fekete klérussal! Ne higgyetek a rémhírterjesztőknek. Halál erre, halál arra s így tovább!

- Több, mint tizenöt személyt likvidáltunk. Mindannyijukat titokban, késő este vagy éjjel. Mindenütt ezt tették és teszik a győztes forradalmak után, ezért mi társadalmi törvényszerűségeket érvényesítettünk. Mi győztünk: jaj a legyőzötteknek!

A plébános úr akaratlanul megborzongott. Lelke legmélyéig lesújtva hallgatta a haldokló torz, sőt egyenesen felháborító, gyomorfel-forgató mentegetődzését, akinek nemsokára az örök bíró elé kell állnia, és ahelyett, hogy legalább most, őszintén megbánná, bevallaná: halálos bűnt követett el..., a maga visszatetsző módján hőködik.

- A halottakat felraktuk a terepjárónkra, amit úgyszintén az oroszoktól kaptunk, ők a németektől zsákmányolták, és egy eldugott helyre Gyömrőn, a strand melletti erdőben, az agyagdomb tövében, sorban elástuk őket. Senki sem ismeri már a helyét, csak én. A jegegyesortól jobbra, az agyagoldal fölött olajfabokrok állnak. Tessék közölni velük! Egyik főszolgabíró - megnevezte kit -, Vilmann, elmenekült földesúr pincéjében földeltünk el, néhány ellenséges, nyilasbérenc pappal egyetemben. - Az ő nevüket is felsorolta, akiket a betonhordó mellé hantoltak el. Legtöbbjükről azt hitték: az oroszok szedték össze őket, elhurcolták, s odavesztek.

Néhányat köhintett, és elhallgatott. A plébános megjegyezte:

- Engem is bezárattott abba a pincébe, holott én aztán... - Legyintett.
- Negyvened magammal, embertelen körülmények között tengődünk. Nappal dolgoztunk, este... ah, Istenem! - s elhallgatott.

- A plébános urat az mentette meg a biztos haláltól, hogy megtagadta a nyilas zászló felszentelését, ellenszólt a zsidók deportálásának, amiért meghurcolták, és nagyon népszerű ember volt, még a párttagok körében is.

A plébános úrnak az előbbi pincével összhangban, újabb epizód jutott eszébe. Amikor esténként, a tízórás, nehéz, fizikai munka után, holtfáradtan visszaterelték őket a pincébe, énekelniük kellett. Valahonnét egy harmóniumot zabráltak. Őt melléje ültették, a részeg orosz katonák. Néha alva is nyomkodni kellett a billentyűket, mert sem az éneklést, sem a harmóniumozást nem hagyhatták abba. Mindez a végkimerülésig tartott, mígnem a foglyok egymásután, legtöb-
ben ájultan zuhantak, potyogtak le a csupasz a földre, mert se szalma, se más nem létezett. Ő, Istennek hála végig „állva maradt”.

Ilyen állapotban kezdték meg másnap reggel, öt órakor a munkát. Szenet és sódert lapátoltak, vagonokból ki, fel az orosz teherautókra. Hogy mire használták a sódert, csak szabadulása után tudta meg. Va-

lamelyik orosz marsallt várták. Kellő fogadtatása céljából leszórták sóderrel az utcákat, kiegyengették a kátyúkat, az utak széleit, valamikori Úrnapi szokás szerint zöld, földbe tűzdelt gallyakkal díszítették.

Mindent megbocsátott fogvatartóinak, üldözőinek, ám az ördög újból és újból megkísértette, amelyen nagyon nehezen lett úrrá...

Közben az önmagával történő viaskodása közben a haldokló teste teljesen elernyed. Semmit sem bánt meg, mert jól tudta: késő hátat fordítania múltjának, véges-végig kell taposnia a tetteit jelző sírkövek nélküli hantokon. Megbánásával senkit sem lehet feltámasztania. Még néhány perc, és életének gyengén pislákoló mécsese kialszik, s ő a némák birodalmába lép, ahol világnézet, ráció... nem létezik többé. Testét illetően valósággá válik, az olyan sokat bíralt metafizika.

- Mi voltam én? - nyögte. A plébános úrnak közelebb kellett hajolnia. - Egyetlen alkatrész egy bonyolult gépezetben. Alkotói: Marxot, Engelst, Lenint, Sztálint addiglan legnyálasabban hirdetői megtagadták. Az elvtársurak, a fizetett forradalmárok, akik az utóbbi években kihasználva Kádár János betegségét, egyre jobban és jobban hatalmukba kerítették a pártunkat, végül aljasul, eladták az imperialistáknak és ügynökeiknek. Szocializmus, már nem, kapitalizmus, az igen! Egyedül én maradtam, ebben a körzetben hűséges a múltamhoz. Vállalom továbbra is mestereim keze munkáját, noha most már belátom én is, ez az eszme végét jelenti.

Végleg elhallgatott. Szája szélén véres nyál csorgott végig, amely tüdőrákosoknál a véget jelenti.

Önkéntelenül, talán megszokásból áldásra emelte a kezét, ám az, félútról visszahanyatlott.

Ha igaz, márpedig miért ne lenne az, hogy valamennyi sírás, jajszó az égig felhallatszik, akkor őt, a haldoklót nagyon sokan vádolják fent. Mindent feljegyeztek, amelyeket hamarosan számon kérnek a bántalmazójuktól: Hegyi Bélától.

Kérjék is! Szívből kívánta, amely lelke mélyéig megrettentette. Bocsánatot is kért azonnal Urától, akit több mint egy félszázad óta szolgált.

Ő maga, régen megbocsátott, de vajon Isten megbocsát-e neki? S azok a lelkek, akiket megölt, estelente, békakuruttyolás, tücsökciripelés közepette újból és újból vádat emelnek ellene. Számon kérik az Örökkévaló előtt gyilkosuk gazzetteit: Nem, nem oldozza fel! Meg sem tehetné, hiszen nem gyónt meg, nem bánta meg a bűneit.

A halálos bűneit!

Csak nézte, nézte a kicserepesedett ajkakát, amelyekből az előbb minden megbánás nélkül peregtek ki a súlyos szavak szakadatlan szennyei, csipetnyi bűnbánat, bűnértet nélkül, ha nem történik meg a rendszerváltozás, s nem betegszik meg, újabb és újabb mocskos s talán véres cselekedetekre ösztökélné.

Hegyi Béla, néhány percnyi kínlódás, fuldoklás után, még egy utolsót sóhajtott, szájából valósággal bugyogott az élénkpiros, habos vér, s stílszerűen bűnös életéhez, nyitott szájjal, véresen kihátrált meggyűlölt jelenéből.

A plébános úr az ajtóhoz lépett, és mielőtt eltávozott volna, kiszólt a feleségének, hogy jöjjön be, mert a férje meghalt.

5.

Dobos Mónika vegyes érzelmekkel lépett be Korompay Béla plébános úr ajtaján. Azon törte a fejét, hogy jó napot-tal köszöntse-e, elvégre már nagykorú, leérettségizett, sőt főiskolába jár, vagy csokolómmal, ugyanis az öreg pap, akár a nagyapja lehetne. - Nagyon régen ismerte, szerette, - avagy dicsértessék a Jézus Krisztussal, amint a plébános úr lényéből kisugárzó, szent keneteljesség sugallta? Hosszú éveig járt hittanra, s abban az időben nagyon vallásosan élt. Valamennyi vasárnap és ünnepnap eljárt misére. Havonta gyónt, és áldozott. Körmeneteken virágszirmot szórt a baldachin alatt, a plébános úr kezeiben tartott oltáriszentség előtt. Hosszú ideig tagja volt a templomi kórusnak...

Végül egyáltalán nem értette, honnét szedte elő ezt a stílust, valami, érthetetlen köszönésfélét préselt ki, erotikusan dús ajkai közül, majd az öregember elé billegett, akinek átlátszón nyílt lényéből, őszinte szeretet ömlött szét, sugárzott feléje.

- Hivatott a plébános úr.

Ő, a feltűnően tiszta, csupa csillogást és melegséget sugárzó lány arcát kémlelte, amely akaratlanul összehasonlításra készítette: a templomi Madonna szoborhoz hasonlította.

- Foglalj helyet, kislányom! - Egyik kezével a ki tudja melyik régebbi plébánostól örökölt, kopott plüssbárony huzattal bevont fotel szélét, másikkal a hirtelen zavarttá váló - sokat járt, tartózkodott itt, de hellyel, amint a felnőtteket szokás, egyszer sem kínálta - lány karját fogta, hogy belekényszerítse: - Csüccs!

Miután a szép, ám nem világszépe - tizenkettő, egy tucat - kissé kreolbőrű s kerekarcú lány leült, a plébános úr, amint a szentmise kezdetén az oltárhoz, a székéhez lépdelt, leült, és az asztalán lévő kifakult dossziéjára tenyerelt.

- Minden, ami történt veled, velem, mindenkivel, az Isten akaratából történt, ha nem is mindig a szándéka szerint valón, ugyanis teremtőnk minden egyes embernek, mint önálló szubjektív lénynek szabad akaratot adott.

- Plébános úr! - szakította félbe feszenegő félszegséggel a lány. - Én teljesen megváltoztam.

- Mindnyájan megváltoztunk, lányom! A negyven év, amelyből te huszonegyet a múltrendszerben éltél le... Istenem, de furcsa még ki-mondanom is e szót, hogy múlt! A kommunista egypártrendszer val-lássalenes inkvizíciójának termékeként, megmételyezte, vastag salak-réteggel, olykor mocskos hordalékkal borította be a lelkeket. Ki há-mozza le? Az egyházak, mesterségesen megritkított, előregedett, el-öregített papsága? Én, a magam hetvenhárom évével: Mert mit taní-tottak veletek az úgynevezett világnézeti, etikai órákon?

- A vallás - szavalta Mónika kihangsúlyozott mesterkéléssel -, és a biblia és bizonyos természeti pólus ötvözete. Az ember saját magá-nak alkotott vallásokat, mákonyként mételyező hiedelmeket. Sokat kölcsönöztek a zsidóktól, de beleépítették a saját meséiket is. Csodák nincsenek, csak korlátok léteznek. A megismerés korlátai...

- Látom - szakította félbe a plébános úr -, hallom alaposan bema-goltad a tananyagot. Nagyon kíváncsi lennék a te, saját véleményedre is!

- Értelmem létezése - folytatta Mónika, majdnem ugyanazon leve-gővétellel, szemmel láthatón tetszett neki ez a játék -, feltételezi, hogy az enyémnél nagyobb értelemnek kell lennie, külső mozgatórú-gó irányítja, hitelesíti és motiválja cselekedeteinket. Ez Isten.

Hosszabb csend következett. A lány szurokfekete hajával össz-hangban csillogó szeme, tömény bűnbánatot lövellt a plébános úrra, aki lelkébe látón, őszinte vallomásra ösztökélte.

- Én, én... - engedelmeskedett az, eme ösztökélésnek -, noha végig hittem Istenben, nem úgy éltem az utóbbi időben, amint gyerekkoromban olyan szépen s őszintén megfogadtam a plébános úrnak - je-lentette ki, reményét veszelve, hervadtan.

- Vannak emberek, akiknek fogadalma sovány talajba fogódzkodó gyökéreként a legkisebb vihartól is kiszakad istenadta anyaföldjéből, akadnak, akik a legnagyobb orkánban, mert esetükben a mag termő-talajba hullott, nemhogy kitépődnének, még jobban belekapaszkod-nak anyaszentegyházuk szent testébe.

- Én végig katolikus maradtam, a magam módján vallásos vagyok ma is, de... bizonytalanul rázogatta a fejét, s hallgatott.

- Ahol fény van, ott árnyéknak is lenni kell, mocsoknak, melyben meghempergünk. Ez utóbbi nem törvényszerű, sőt..., de ettől még megtörténhet.

- Fiatal vagyok. Ha nem is a legszebb, viszont karcsú. Léptenyomon üldöztek a férfiak..., s én többször engedtem a csábításuknak. Egyszer, hosszabb ideig egy fiatalemberrel éltem, noha a környezetem végig, rendes, erkölcsös, vallásos lánynak tartott, ismert. Mindenkit félrevezettem. Képmutatón éltem, titkoltam feslettségemet, most meggyóntam.

Tiszta, kissé olajbarna színű arcáról a fények, mint sudár jegenyéről nyárvégén a levelek, sorjában leperegtek.

- Kislányom - tárta szét a két karját feloldozón az öreg pap -, nagyon köszönöm, amiért eljöttél, és újból őszinte voltál hozzám, mert ugye előttem is, mint mások előtt, letagadhattad volna, amiket elmondtál. Édesapád, a csinos, magas, göndör hajú férfi, konzervatóriumot végzett. Gordonkaművész volt. Édesanyád? Nézzél a tükörbe, őt látod magad előtt! Egyébként több fényképet találsz róluk, rólatok, ebben a dossziében. Ezerkilencszázötvenhatban részt vettek a szabadságharcban, amiért, leverése után el kellett hagyniuk az országot. Igazuk volt, mert távollétükben mind a kettőjüket halálra ítélték. Az ítélet mása, róluk szóló újságcikkek és a többi, szintén e dossziében fekszenek.

- Engem, miért nem vittek magukkal? - csicseregte a karcsú lány, kissé megbántódva.

- Utolsó pillanatokban hagyták el az országot. A határokat már minden oldalról lezárták az oroszok. Kísérőjük nem vállalt kisbaba-szállítást. Elképzeld, mit éltek át? Azt a jelenetet, édesanyád örjöngését, sohasem felejttem el. - Maga elé révedezőn nógatta a fejét. - Nem részletezem! Csak addig hagynak nálam, mondogatták, amíg nem sikerül kivitetniük a vöröskeresztes szervezet által. Nem az ő hibájuk, hogy semmi sem lett belőle. - Újból a dossziéra tenyerelt. - Itt vannak az iratok, az értesítések, a külföldi újságcikkek, magyar fordításban. Mind a kettőjüket megölték. A magyar elhárítás külföld-

re dobott emberei voltak, ÁVH-s ügynökök..., amint az egyik NSZK-lap írta hivatalos megállapításokra hivatkozva.

Mónika a fejéhez kapott. Fekete szemében elapadt a fény. Előbbi kesergése, maró gyötrelmének adott helyet, hogy a maga mivoltában felfogja végre borzadályát: végzetes tévedésben élt, mert végig a szüleit tartotta bűnösnek, olykor-olykor zord sorsáért, árvaságáért, magárahagyottságáért. Agya elborult. Szédült, kavargott, tudata ugyan, vakítón felcsillant egy időre, mint este a nap az ég alján, s a házak között, aztán újra elszürkült és kihunytt. Felbolydult idegrendszere, felborzolt, háborgó vízhez hasonlított. Azonnal megkönnyebbülne, ha feltörő sírásával kilötyyinthetne magából mindent.

Átváltozott énje titkot üzent a papnak, aki mindent elérőn folytatta:

- Nem sokáig maradhattál a parókián, nálunk, mert a tanács, hogyan engedhette volna meg ezt akkoriban egy papnak? Megkereszteltelek..., amiért Rozgonyiné, a tanács akkori gyámügyese, a tanító-nőd javaslatára, ifjúságelleni bűncselekmény címén eljárást indítatott ellenem. Engem elmarasztaltak, merthogy vallásosan neveltelek, felbolydítottam eredeti gyermeki világodat, hamis ideológiára oktattalak, amivel megrontottam szellemi fejlődésedet. Hosszú lenne felsorolni miket: kígyót-békát rám fogtak... Egyszer - mosolyodott el -, egyik rendezvényen, rengeteg szülő megjelent. Ott voltak a párttól és a tanácstól is. Énekeltek, szavaltak. Hogyan s mint te is jelentkeztél, és elénekelted az Áve Máriát, mire fel állami gondozásba vettek, ahonnét kéresemre Dobosék, mint nevelőszülők kihoztak, nevükre vettek, örökbe fogadtak, felneveltek, iskoláztattak. Érettségiztél, jelenleg művészeti főiskolába jársz.

- Tehát az én igazi nevem, nem Dobos Mónika? - rebegette elérőn, előbbi összetörtségének nyomát viselve.

- Kanalas Mónika vagy.

- És cigány, igaz? - jajdult fel.

- Cigánysorsból felemelkedett, magyar szülők gyermeke.

Mónika hátradőlt a fotelban. Fel-feltörő bánata kifejezetten megszépítette az arcát. Feldúlt agya mélyén mindent elsodró gondolatai mély barázdákat vájtak, amelyben a most fogant elhatározása, meg nem nevezhető gyümölcsöt termett, később elővesz majd, darabokra

szedel, s kielemez. Mert itt, hirtelen ráomló bányaomlásként, annyi minden érte, hogy képtelennek bizonyult önálló gondolkozásra.

Ezt elmondta a plébános úrnak is, aki hosszabb beszélgetés után megáldotta, és azzal engedte el az izgatott, a helyét nem lelő lányt, hogy olvassa, nézegesse át a reá vonatkozó iratokat, utána keresse fel újra! Tartsa továbbra is tiszteletben elhunyt nevelőszülei emlékét, akik autóbaleset következtében haltak meg. Mindenüket ráhagyták. Az ő végrendeletük is a dossziéban hever.

A plébános úr, miután kikísérte az érzelmesen, a sírón búcsúzkodó lányt, s az eltávozott, a hűséges kutyájához lépdelt.

Szánakozva, mély gyászba borulón nézte a süket, a vak, a szórét erősen elhullajtott, megvéhnedett, kiszendelés előtt álló, szeretett ebét.

Számtalan epizód jutott eszébe. Mindenhová elkísérte, és védte. Kézfogás előtt feléje kellett intenie: no... no! Másként a kezét feléje nyújtó egyénre ront és megmarja.

Hatalmas testű, magyar vizsla volt.

Reggelenként a hátsó kijáratú ajtó előtt várta, ahonnét felkísérte a templomba, ahol, kint a sekrestye előtti kis falmélyedésbe húzódva várakozott rá. Ha pedig a parókián lévő kis kápolnában misézett, az oltár mögé bújt, fejét kidugva leste végig a misézését. Miután megáldotta a híveit, és kijelentette, hogy a szentmise véget ért, menjetek békében haza, előbújt és bekísérte a sekrestyébe. Juliska, házvezető-nője, egyben sekrestyése, halála után hetekig kijárt a temetőbe, ahol bánatát kinyilvánítón, fejét hol mélyen lehorgasztva, hol az ég felé tárva hosszan vonyított, s ült a keresztfa előtt.

Majdnem húsz évig védte - egyszer valaki, állítólag a helyi körzeti megbízott rendőr belelőtt, hosszabb betegség után azt is kiheverte - óvta azóta hatalmas testével. Senkit sem bántott, viszont szigorúan megmorogta azt, aki hozzáért, olykor a megközelítését is megakadályozta.

Most a legszívesebben megáldotta és imádkozott volna érte.

Elborultan, agya mélyén sűrűn begyűrődő gyászával nézte a közvetlen kimúlás előtt álló kutyáját. Szemében vastagra hízott könny-

cseppek gyűltek, potyogtak a hűséges pára kikopott bundájára, amit az erejének utolsó maradványa segítségével lenyalogatott.

Mióta Juliska meghalt, se házvezetőnője, se sekrestyése nincs, most a hűséges, hozzá nagyon ragaszkodó kutyája is elhagyja...

6.

Majorossy András, több mint egy fél éve élt együtt, a szép s a furcsa módon elrabolt élettársával, noha Bea azzal az elhatározással jött el vele, hogy még azon az éjjelen visszazökik Zavara Bálinthoz. Ám már az első órákban megkedvelte, a furcsa módon viselkedő elrablóját, akibe fokozatosan beleszeretett. Viszont Majorossy Andrásból sohasem sikerült a nők iránt veleszületett gátlásait feloldania -, amelyet a mostani, az őt bűnös módon megszerzése, magába roskadóvá váló, újabb bűnökre hajló életmódja, tovább mélyített - felvidítania, rohamra vezetnie, sokat ígérő, karcsú teste iránt, erotikus, kidomborodó intimmásait feltáró keblével, különösen esténként, a férfi föléje hajlásakor, átszellemült sóhajok, és kéjesen felcsigázódott felhevülése kíséretében.

Jókat ettek, szórakoztak, és a lány jóvoltából, mert András sosem kezdeményezett, szerelmeskedtek, amely közepette a férfi belső énjét értékelhetetlen borzongás járta át s át: a sohasem érzett esztétikai élmény elmaradásának fizikai jeleként.

Bea, hiába unszolta, András egyetlen fillért sem vett el Zavara Bálinttól visszarabolt ötszázezer forintjából. Még mindig az anyjától örökölt és a börtönben keresett, s félretett pénzéből, alkalmi keresetéből éltek, amely vészesen fogyva, egyre nehezebben fedezte kicsapongó életmódjuk költségeit, amiért Andrásnak sürgősen más pénzforrás után kellett néznie, amely már-már jórahajló énjét újabb viharba sodorta.

Még néhány nap és menthetetlenül visszaesik bűnöző mivoltába, amely hamarosan el is következett.

Kirabolja a templomot - döntötte el, hosszabb vajúdas-latolgatás, alapos helyszíni szemle, tervezgetés után - mert lelkiismeret-furdalás, ugyan! Ha netán, néha, fel-fel is sejlett, gyorsan felszívódott, eloszlott, mint az őszi reggeli köd. Valamennyi közelben lévő intézmény: OTP-fiók, posta... közül ez tűnt a legkönnyebben kivitelezhetőbbnek, amelyről azonban hamarosan kiderült, nem is bizonyult annyira alaposnak. A gyakori, templomi betörések miatt, a plébános úr, vala-

mennyi mise végeztével, levitte a parókiára a színaranyból készült, antik kegytárgyakat, a perselyeket naponként kiürítette, ám Majorossy András, mint vérengző menyét, menekülő áldozata nyomán, utánuk lopódzott a parókiára is.

Alig múlt el éjfél, amikor behatolt az épületbe. Könnyen ment, a kaput és az ajtókat is nyitva találta.

A plébános úr aludt. Olyan hangon horkolt, mint kombájn, álma pelyvaként szóródott szét az ablakon bekukucskáló holdfényben.

Csak a lelki békességben lenyugvó s elalvó pihenhet így s olyan mélyen, hogy akár az egész házat elvihették volna tőle!

Majorossy András, semmire sem gondolva osont beljebb s beljebb, ám a hirtelen rátörő rettegésétől, automatikus mozdulatokkal, „takarásba” húzódott, ahonnét könnyedén kimenekülhet, mert mi lenne, ha netán felébredne? Megölni, azt semmiképpen sem akarta. Az elorozható „aranytárgyakat” nézte, mégsem azokra, hanem a gyenge fényben nehezen kivehető, a szúette, a kopott fényű antik, s valamilyen stílusú, kitudja mikortól ottrekedt, kitől örökölt bútorokkal harmonikusan összeolvadó, misztifikált alakot, a plébános úr arcát leste.

Mennyire megöregedett, képedt el akaratlan, s mennyire más így fekvé és öregen, ledöntött és s templomban lévő, valamelyik szentet ábrázoló szoborhoz hasonló, kopasz feje körül, különös színűnek tűnő glóriával, mint hajdan, amikor, romlatlan gyermekként ministrált neki, két kezét összekulcsolta és elfogódottan fellesett rá. Csengetése után a hívek szájából felhangzó kórus: Uram nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd, és meggyógyul az én lelkem..., rezonálva felsajduló lelkiismeretével, enyhe, szédülésszerű fülzúgást okozott. Mégis, már-már odalép a kis, hímzett terítővel letakart asztalkához, amelyen a színarany kelyhek, a cifra s ugyancsak színarany oltáriszentség tartó, és a sarokban pislákoló mécses visszaverődő fényében csillogó, vastag, aranytálca, amelyet ministránsként hajdan az áldozók ajka elé tartott..., ha, teljesen váratlanul meg nem szólal, a mindenét felrázó, testét-lelkét, átható érzésekkel vegyült, zakatoló lelkiismeretében, a már majdnem elfelejtett, berozsdásodónak vélt vészcsengő.

Az imént, teljesen váratlanul, s önmagát megdöbbenően, összerázón felébredő lelkiismerete, morzsányi időt sem hagyott egyre erősödő önmarcangolására, amely ezelőtt óvatlanul támadt, egyedül védtelenül, olykor-olykor álmában érte, most szemtől szembe rohanta le.

Valahonnét nagyon mélyből tört fel, ezért is érte ennyire váratlanul, amely hatására újra visszanyerte régebbi ártatlan lényének darabjait, mint valamilyen tárgy az eredeti formáját a reggeli pirkadatban. Összerakta, számot vetett az eltelt idővel, hogy ezen önmarcangoló számvetése révén, óriási tölgyfa nyugalmaival lombozhassék tovább, egyre dúsabban azon a talajon, amelyre ebben a pillanatban lépett rá. Fizikailag is érezte, mint foszlott le róla a feszültsége, amely eddig a kihegyezett idegrendszerében motoszkált.

Ami a börtönben, hiába akarta, erőltette néha-néha, nem sikerült, sőt Zavara Bálint meggyilkolásának a szilárd elhatározásáig fokozódott, most, ebben a pillanatban beteljesedett.

Átalakult lényével titkot üzent a mécses mögött függő korpusz nélküli, hatalmas kereszt felé, mint végtelen rónaságon, ha suttonni kezdenek a búzatáblák: itt elkezdik, ott folytatódik, s végighömpölyög az egész táblán.

Váratlanul megfordult, s amint jött, ha fizikailag ugyanúgy is, ám újra meglelt lelkében csodás változással távozott.

Bűnösként érkezett, lelkileg s testileg teljesen kifordítottan ért ki az udvarra, ahol a hold ezüstözönt zúdított a tájra, bebugyolálva őt is elnyúhetetlen palástjába. Fülét különös hangok csapták meg: bagolyhuhogás a temető felől, a domb alatti patakból békakuruttyolás, a felvegről kutyaugatás, macskanyávogás, kuvikolás... hátborzongató, mégis felemelő koncert egyvelege a közelből.

Bea, mikor elment már aludt, nem zavarta fel, az ágyuk szélére ült, egy ideig nézte, majd felállt, és kiment a konyhába.

- Te... te nem aludtál? - fordult Bea, ki tudja mennyi idő elteltével a konyhában ücsörgő férfihoz, mit sem tudva annak éjjeli kalandjáról, csodás pálfordulásáról.

- Bea! Menj vissza Bálinthoz! - vágta a fejéhez, e súlyos szavakat, halk érzelgősséggel, válaszra sem méltatva a szép társát. Szemében, mialatt ránézett, a majdnem meztelen lány iránt sohasem forrongó

vágyának utórezgéseként, mélyről fakadó, mindenből kiábrándulása, egyéniségének gyökeres megváltozása vibrált.

- Te..., te - makogta Bea kiskutyaként, egyáltalán fel nem fogva András szavainak igazi értelmét. - Most küldesz el, amikor végre megszerettelek? - Fejét hátravetette, száját hangtalan visításra tárta. Mindenét átjárta az arcára kiülő pánikszerű rémület, mialatt, reszketően kinyögte. - Történt valami?

- Bea! Én, ma éjjel megváltoztam, újjászülettem.

- Most nevessek, netán sírjak? Te..., te, teljesen hülye vagy, esetleg ittál?

- Nagyon kérlek, ne nézz bolondnak, s ne is neves ki! Ezelőtt egyetlen pillanatig sem törtem a fejemet, gondoltam, pálfordulásra. Sőt, kis híján, ma éjjel, majdnem bűnözővé váltam újra. Helyette, egyetlen pillanat műveként, hogyan s mint, ne kérdezz, mert magam sem értem, teljesen megváltoztam. Új életet kezdek. Ebbe az új életbe pedig, te nem illesz bele.

Bea összehúzta elől a hálóingét. Cigarettdobozt vett fel a kredencről, és rágyújtott.

- Rendben van - nyögte ki az első füst kifújása után -, igaz-e, nem-e, viccelsz-e, a bolondot járatod velem, részeg sem vagy, vagy tényleg becsavarodtál, később úgyis minden eldől. Nem kérdezősködök, nem faggatlak, nem nevetlek ki, nem rendezek jelenetet, mert, amint mondtam előbb: később minden eldől. Minden meglehet, mert te ilyen vagy. A nagydolgotokat kedveled. Régen várom... Várom? Rettegek e perctől, amikor elküldesz. Miért mindez az érzés? Mert te rideg, rendíthetetlen márványszoborként éltél egy minden női báját, rafinériáját reád pazaroló, szép nő mellett. Szavaid, tetteid kegyetlenül maró logikával telítettek. Minél tovább voltam veled együtt, annál kevésbé ismertelek meg, mintha itt sem lennél. - Alaptermészetéből fakadó kacér mozdulatokkal fordult a férfihoz. - Szerinted nem vagyok szép? - Hangjában a sértődöttség árnyai hirtelen kifényesedtek.

Az eddig magába süppedten ücsörgő férfi, akaratlanul végignézte. Akadt benne valami, ami, most még inkább megszépítette, de mégis hiányzott belőle az, amire ő vágyott, noha ezt a valamit, most ő sem tudta sem magának, sem, ha kérdeznék másnak megmagyarázni.

Mint a boldogságot, amely iránti vágya, ezekben a percekben minden előzmény nélkül tört reá. Sohasem gondolt a jövőjére: van, amint van. Most is csak ennyit érzett biztosan: lesz, amilyen, de egy bizonyos, nem Beával lesz kapcsolatos.

A plébániáról hazafelé jövet, jutott eszébe, állandóan Dobos Mónikára gondolt, akit, noha elég korán elkerült a faluból, a postarablása előtt is ismert, sőt „kerülgette”. Mostanában többször, egyáltalán nem tudatosan, véletlenül összeakadtak, s noha ismerte bűnös múltját, tudta, hogy jelenleg egy nővel él, kétszeres megbélyegzése ellenére is, másokkal ellentétben, hosszú percekig elbeszélgetett vele. Mi tagadás, nagyon megtetszett neki, olyasmit érzett iránta, amit Bea mellett soha. A jelekből ítélve, amely nyomán egyre jobban felbátorodott, Mónika is szívesen fogadta, udvarlásnak is nevezhető közeledését.

- Van valakid? - töredezett szét a kérdés az elszántan, a támadásra kész lány szájából.

- Megtetszett valaki, ám ő nem tud róla, de most nem ez a lényeges, az, hogy gyökeresen szakított eddigi életével: a bűnözéssel, s ezzel az úgynevezett vadházassággal is, amely kifejezés, tudom: manapság nem divat, sőt...!

- De, hiszen már nem vagy bűnöző. A büntetést, amit kaptál, leülted, mostanában meg...

- Csak feltételesen, amnesztiával szabadultam. Újra járok majd templomba, s emberek közé - folytatta, mit sem adva a lány közbevetésére: na hiszen... - úgy élek, mint többi, rendes ember. - A lányra meredt. - S ja, téged visszaadlak Bálintnak...

- Ha nem tudnád: ember vagyok, s nem állat - sziszegte kígyóként a lány. - Cserélgetni, no nem!

- Elhatároztam, végrehajtom, de tudod mit? - kapott egyszerre mind a két kezével, ingerülten a fejéhez. - Hagyjál békén, és kész!

Mély elszántságának forgácsai, pupillája tükrében, a falu felé vonuló darvak látványát nyújtva röpködtek, mialatt hirtelen elhallgatott. Mert miről is beszélne tovább, mert nemcsak a lány nem értené meg, ő maga sincs tisztában valódi elhatározásával: a parókiára behatolásakor fogant érzéseivel, s az ott történetekkel. Le kell ülepednie, és

megérnie, mint a jó bornak. Azt viszont világosan érezte: Beával mindenképpen szakít.

- Búcsúzzunk el - fordult ennek a jegyében Beához. - Egyébként állandóan búcsúzzunk, amely során mindig cserbenhagyunk valakit, amint én most én téged. Bocsáss meg nekem!

A lány csak most fedezte fel, hogy a férfi eddiglen olyannyira zordnak vélt szemében, mennyi gyengédség lappang. Zártságát megszokta, gyengédségétől megriadt. Hozzálépett, s lagymatag csókjával válaszolt, mert amit nem tudunk, esetleg nem merünk szavakkal kifejezni, csókunkkal is elmondhatjuk a maga groteszk, vagy kihámozhatatlan módján.

Ő ezt tette most.

- Öltözzél fel! Szedd össze a cuccaidat, azokat is, amelyeket én vettem neked, és szépen menjél vissza Bálinthoz! Ha nem fogadna be a házába, szólj nekem! - Mindezek ellenére csak most emelte szokatlannul ellágyult tekintetét a lányra. - Kérlek!

- Nem megyek vissza Bálinthoz. Nem aprózom el a szerelmemet. Vagy te, vagy senki, legalábbis egyelőre!

- Az éjjel - határozta el András ebben a pillanatban, hogy csak beavatja a lányt a titkába -, behatoltam a parókiára. Ellopom az aranykegytárgyakat. Felutazom Pestre, felkeresem a régi ismerősömet, és jó áron elpasszolom az összest. A plébános úr aludt, s horkolt. Az arca, azok a mumifikálódott vonásai, kegyeseknek..., teljesen olyanoknak tünnek, mint akit még életében bebalzsamoztak. Csak néztem, s ő megbabonázott. Nem tudom, mi történt velem. Mintha valaki elém tárta volna eddigi életemet: ifjúságomat, szüleimet, mindent, és ezt szavalta... Igen, igen, a szoba eltűnt, óriási világosság vett körül, s egy mefisztói hang ezt zengte: változzál meg! Mire én teljesen összetörtem, megsüketültem, megvakultam, elmondhatatlan állapotba kerültem. Meglehet, nem is ott, most s itt érzem át mindezeket. Mind egy, így történt nem, érzem mostanság is, noha újra látok s hallok. - Szemét egy pontra szegezte, és az átélt eseményeket, álomszerűn: sokat elfelejtve, sokat, belső sugallatra hozzáképzelve felidézőn folytatta: - A szoba távoli sarkában egyszerű, nagy fekete, fakereszt függött, a mennyezetről mécses lógott alá, zöldessárga fénye misztiku-

san világitotta meg a keresztet és a plébános úr arcát. Nagyon különös látvány volt. Milyen? Nem tudom elmondani neked. Ki szólt le a megvilágosodott égből, noha ott, így utólag visszagondolva, hihetetlen, tudom, semmit sem hallottam. Ki ösztökél azóta is ellenállhatatlanul megváltozásra, nem tudom, de engedelmeskedem. Mindezekről függetlenül, bármint történt, bármint van is, elismerem: jó volt veled!

- Nekem is veled - simult hozzá a végig mellette ülő lány. - Több férfival éltem, de sohasem jártam ott, ahová a te karjaidban eljutottam, noha te sosem babusgattál, sosem duruzsoltál szerelmes szavakat a fülembe - válaszolt megszokott tüzességével, amelyben benne lappangott az újabb bűnre való felhívás is, amire a férfi idegrendszerre, amint máskor, most sem rezonált.

Eltolta magától a széplányt, és felállt.

- Rendben van, elmegyek - jelentette be az, váratlanul. - Felutazom Pestre a barátnőmhöz. Adjál pénzt!

- Ezeröttszáz forintom van. Mind neked adom.

- S az ötszázezer? - rökönyödött meg a lány.

- Elviszem a rendőrségre, s feladom magam.

- Ha ott fognak s rád verik az amnesztiával felfüggesztett éveket is?

- Miért tennék?

- Érzem. Féltetek, viszont Bálintot, mert őt menthetetlenül bekasztják, nem sajnálom. Megérdepli. Mert, amint mondtam is, jó volt veled, ám ő csak úgy, még csak nem is ellenkezett, egyből odadobott neked. Találkoztam vele, egyetlen szóval sem hívott, csalogatott vissza, noha nem is mentem volna.

- Nem tehetek mást. - A zsebébe nyúlt. Egy darab, erősen összegyűrt ezrest és ötszázast adott át a lánynak.

- Mindenesetre, én nem adnám vissza, de hát a tiéd - jelentette ki Bea az ötszázezer forintra célozva, miközben átvette a pénzt, és beszaladt a szobába. Szétbomlott hajfonata lófarokként lengett utána.

7.

Hiába ért véget a negyven évig tartó egypártrendszer diktatúrája. Történt meg a negyven év utáni szabad választásokon alapuló rendszerváltás..., a falu alig változott. A régebbi egy párt helyett öt alakult: A Magyar Demokrata Fórum, a Szabaddemokraták Szövetsége, a Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Párt, a Kereszténydemokrata Néppárt, a Magyar Szocialista Párt és továbbra is tevékenykedett a maradék, alig húsz személyes Magyar Szocialista Munkáspárt, akik november hetedikén és április negyedikén megkoszorúzták a régi, de már vörös csillag nélküli felszabadulási emlékművet. Május elsején szabályosan felvonultak... A régebbi, tabuként kezelt párt székházát, a valamikori államosított Gazdák Biztosító Társaságának épületét, a megyei szervük átadta a községnek, amelyből, a polgármester kisebb egészségügyi létesítményt „varázsolt”: orvosi lakást, körzeti orvosi és fogorvosi rendelőt és gyógyszertárat, ugyanis a körzeti orvos felesége patikus volt.

A régi tanácselnök: Lubi Bertalan, miután nem választották meg polgármesternek, felakasztotta magát.

Családja vadászfegyverének bevonásával magyarázta a tettét, mert igaz, ami igaz, élt-halt a vadászatért.

Az iskolaigazgatót nemrégiben leváltották. Nyugdíjba vonult, de ugyanabban az iskolában tanított továbbra is. Magas nyugdíja mellé, azt jóval meghaladó fizetést kapott.

Jól kitoltak vele!

A termelőszövetkezet elnöke, úgy biztosította a jövőjét, hogy megvásárolta, a darabokra hullott állami gazdaság, üres gazdasági épületeit, és a körülötte elhelyezkedő, több mint negyvenholdnyi legelőt, ahol birkákat legeltetett. Felesége nevére libafarmot létesített, de rengeteg sertést s szarvasmarhát is tartott...

A régebbi MSZMP csúcstíkára, kordedvezménnyel nyugdíjba vonult, most tanácsadóként dolgozik a helyi s jól működő Kefegyárban.

Tönkreteszi, s majd megvásárolja - sugdosták egymás közt az emberek. Nem alaptalanul.

A többi vezető: a postamester, az állomásfőnök, a mentelepvezető... a helyükön maradtak.

Mindezeket és mást is doktor Kisbéry Mikóné, Bálint Magda, nyugdíjasként is dolgozó községi védőnő gondolta, végig elhaladva az illetők családi háza előtt, mialatt a parókiára ballagott.

A másik oldalon Töröcsík Máriát pillantotta meg.

Ez is - csóváltatta a fejét -, rendszeresen egy óra felé sétáltatja az unokáját. Sétáltatja! A fia elé megy a Fűszert-raktárába, hogy átvegye tőle a lopott holmit, műszakváltáskor, amikor nem annyira feltűnő s laza az ellenőrzés. A baba mellé rakja a kocsiba. A fél falu tudja, ki kineveti, ki megszólja, ő mégis csinálja, amint a szomszédja, aki fűtő a volt termelészövetkezet kenyérgyárában, amelyet meg, az alig nyáladó, volt KISZ-titkár vette meg, bagóért... Nos, ez az ember, még a tsz-alatt, lopott kenyérral és péksüteménnyel táplálta, nemcsak a családját, az egész rokonságát. Ugyancsak lopott liszttel hizlalta a disznóit, közben szégyentelenül verte a mellét, s valamelyik szekta tagjaként, ahonnét, hallani kizárták, nagyhangon hirdette: Add Uram, hogy mások lámpása legyenek!

És ez a sok szép ház, amelynek az anyagát, ki innét, ki onnét összeplopdosta. Tudott olyan személyről is, aki táskájában hordta haza, ötéssel a lopott téglákat. Mások, kis kétkerekű kocsijukkal tolták haza, a közeli homokbányából, persze „feketén”, heteken, sőt hónapokon át, mikor, hogy a homokot.

Meggyónták s tovább csinálták!

Az elmúlt negyven évben teljesen felbomlott a falu régebbi egysége. Az emberek bensőjéből kikopott az egymás iránt megnyilvánuló, régi, jellegzetes szeretet. A fiatalság helyüket kereső, kóborló nomádokká vált. Összefogás, közösség, elcsépelte jelző csupán a részükről. Tétovaság, bizonytalanság uralkodik az embereken: a negyven év pusztító vetésének eredményeként. Erkölcstelenség, modortalanság dívik. A törvényességet elvetik, a nyers erőszak dicsőítése, kóbor élvezete, majmolása a divat. Kimondani is szörnyű: egyre terjed a sátnizmus. Több lány kapott a faluban fenyegető levelet... A napokban olvasta egyik újságban: világszerte terjed a homoszexualitás.

Hollandiában templomuk van, ahol összeadják a hasonló nemű párokat...

Az előrdögösödő világban közömbösség, nihilizmus és fajgyűlölet dívik. A fiatalok nem köszönnek, és az a beszéd, az a viselkedés...!

Mint védőnő, jól tudta: egyre kevesebben szülnek a faluban, mert féltik a saját anyagi javaikat, előmenetelüket, az egzisztenciájukat.

Nem meditálhatott tovább, mert a parókiára ért.

Az öreg plébános, kihasználva a kellemes kora tavaszi időt, a kertjében ásott, hogy minél korábban elvethesse a borsóját.

Eközben az előbb kapott levélre gondolt.

Majorossy András írta Budapestről.

Andrást, amint megígérte neki, hívei háborgásának ellenére is felvette harangozó-sekrestyésnek. Kétszer is összeült az egyházközségi előjáróság, hogy tiltakozzék, mire Majorossy András kilépett.

Az elmúlt nyáron, Dobos Mónika, nyári tanulmányi szabadságát töltötte a faluban, akit a jóval öregebb András, két hónapi udvarlás után feleségül kért, s kapott. Ő és Mónika is eladta a házat, amelyeknek árán, Budapesten egy panellakást vásároltak. Mónika tovább tanul, András a börtönben elsajátított szakmájának megfelelően, az egyik bútorgyárban dolgozik, asztalosként. Amint írta, igen jól keres, mellette fusizik, ami ugyancsak sok pénzt hoz a konyhára...

Áldassék az Isten érte! - hálálkodott a jó sorsukért, szép életükért az öreg plébános.

Zavara Bálintot bebörtönözték, régen ül, megérdemelte.

Eközben fedezte fel a kapun belépő asszonyt. Ásóját a földbe szúrta, kiegyenesedett, és az előbbi ásástól totyogóssá válón elébe csoszogott.

- Isten hozott! - üdvözölte messziről, a dicsértessékkal köszönő asszonyt. Csak a hívő, vallásukat buzgón gyakorló katolikusokat tegezte.

Doktor Kisbéry Miklósné, Bálint Magda az volt.

Buzgólkodva, toporogva tessékelt felfelé a lépcsőkön, be az irodájába,

Leültek. A plébános úr várakozásteljes bizalommal, kifejezett biztatásként, a korához képest erősen öregedő, ám a még mindig szép asszonyra mosolygott.

- A plébános úr - kezdte az a régebben megsebzett, de mára már a gyógyulófélben lévők hangján - egészem biztosan nem jól ismer engem. Pontosabban, én nem olyan vagyok, illetve voltam, mint, amilyennek ismer.

- Mindennap feljársz a reggeli misékre, áldozol, rendszeresen gyónsz.

- Ebben a faluban születtem. Tizenkilenc évesen kerültem el. Igen, igen, a plébános úr akkor már befejezte a teológiai tanulmányait, s káplánként, megkezdte a faluban lelkészi teendőit. Elmentem, és távol éltem, egészen a nyugdíjazásomig. Négy éve költöztem végleg haza, lettem itthon szerződéses védőnő. Nagyon jó helyen van, szeretnek, megbecsülnek, én mégis mást határoztam, azt...

- A sekrestyesség, igaz - szakította félbe, mosolyogva a plébános úr.

- Nem, nem! - tiltakozott az erőteljesen, a plébános úr szerint kissé káoszba veszőn, mígnem újra kisimult az arca, csak a régebbi lelke mélyéig ható töprengéseinek halvány maradványai borongtak tovább.

- Visszamegyek a Szent Ferenc Lányai közé, apácának.

- Ahol éltél, tevékenykedtél a rend felozlatásáig.

- Az erőszakos felozlatásáig, amely ezerkilencszázötven június tizennyolcadikán következett be. Én akkor egy kórházban dolgoztam. Féléves gyakorlatomat töltöttem a gyermekgyógyászatban. A főorvosom, csinos, magas és igen kellemes modorú fiatalember, behívott a rendelőjébe. Leültetett, kezét a vállamra rakta, amely addig sohasem tapasztalt zibbadást okozott, forrongó idegrendszeremben. Nem tudom elmondani, mit éreztem: Ne menjek haza, mármint vissza a zárdába, mert ma éjjel valamennyinket összeszednek, és Szibériába visznek az ávosok - oszlatta szét előbbi félreértésemet, mire én a rózsaszínű fellegekből, visszapottyantam a pusztára földre.

Elhallgatott. Átélt múltjának vastag hordaléka, újból és újból arcul csapta, akkori szép érzései büzlő szennyé változtak, s bemocskolták, az öregségében is szép, tiszta, ráncatlan arcát is.

- Nem részletezem. Én, a jelöltségen, a noviciátuson túljutva, örök fogadalmat tett Szent Ferenc Lánya, rútul cserbenhagyva a testvéreimet, nem kívántam osztozni szomorú sorsukban, hitükért rájuk mért szenvedéseikben, hosszú évekig tartó üldözéseikben, megalázó munkára kötelezettségükben: ki takarítónóként, ki konyhalányként, ki nehéz fizikai munkásként dolgozott, mert ápolónők, nevelők, hosszú évekig nem lehettek, a főorvosomhoz költöztem.

Később - sóhajtotta - a felesége lettem.

Szemét lesütötte, fejét sírásra hajlón rázogatta.

- Nagyon bánt, máig furdal miatta a lelkiismeretem.

Újra elhallgatott, s továbbra is, szomorún maga elé révedt, míg nem a plébános úr, satnyára sikeredett példázatával a segítségére sietett.

- Leander, a görög mitológia szerint, átúsztta a Hellaszpontoszt, de falusi hasonlattal élve, kapálni ugye..., nem kapált volna Héróért, igaz?

- Ha jól értettem... Igen, igen, jól értettem. Nos, nem bánt velem rosszul. Szeretett, dédelgetett, ha nem is fűrösztött tejszörnyben, mindent előteremtett azokban a nehéz ötvenes években.

Mialatt azokat az éveket emlegette, a plébános úrnak, rövid időn belül, mintegy, az asszony szavainak refrénjeként, másodszor jutottak eszébe az akkoriban hangoztatott, s unalomig elcsépejt jelszavak hangzárporai, amelyeket a felbérelt tüntetők, tele torokkal fújtak a parókiaja előtt, lent az úton: Le a feketézőkkel, a szabotálókkal! Egyszer ugyanis, e címen ítélték el. Nem tudta, az akkor még el nem kobzott egyházi földek miatt kirótt tojáskvótáját beadni, ezért a régi Hangya-szövetkezet helyén megalakított földműves szövetkezetben vásárolt tojást. Egyik ajtón kivitte, a másikon leadta, a begyűjtőknek. Néhány tojás záp volt, amiért egyszerűen a közellátás szabotálójának bélyegezték meg. Feketézőnek, üzérkedőnek, meg azért csúfolták, mert a szövetkezetben vásárolt tojást olcsóbban kapta, mint amennyiért leadta. Később ezeket a földműves szövetkezeti tojásokat, éppen az üzérkedések megakadályozása céljából lebélyegezték... Négyes lista, győzni fog a kommunista! Győzött is, és mi lett a vége? Magyarország nem rés, hanem erős bástya a béke frontján! Milliós dollárokkal megtámogatva, kétszer eladva: az oroszoknak és a kül-

csönökért a nyugatiaknak! Éljen az örök s megbonthatatlan magyar-szovjet barátság! Amiért is ötvenhatban megszállták az országot, és leverték a forradalmat...? Tovább a lenini úton! A ledöntögetett szobraikkal tovább nyugat felé...? Le a fekete klérussal! Nem asszociált hozzá semmit, minék is, amikor az egyház negyvenévi véres terror és elnyomás után is él s virágzik! Íme, ez az asszony is, öregem, összetörten, egész élete terhét cipelőn visszamegy apácának!

Elnézést kérően ránézett, és szégyenlősen az arca zugába rejtett mosolyával, amelyet az előbbi suta gondolatai csaltak illetlenül oda, elbeszélésének folytatására buzdította.

- A következő évben - folytatta az - áldott állapotba kerültem. - Öregem is szép, most néhány pillanatra újból megfiatalodott arcára, révetegen, vastag fényt vont a régen letűnt anyaság szélesen ragyogó glóriája. - Elmondhatatlan csoda, semmihez sem hasonlítható lebegés övezett, költözött belém, járt át s át. A férjem a tenyerén hordozott. Ágyamba hozta a reggelimet, dédelgetett... Nagyon, de nagyon boldognak éreztem magamat. Az örökös lelkiismeret-furdalásom, amely a fogadalmam megszegéséért, tisztaságom elvesztéséért, testvéreim, noha egyikükkel sem találkoztam, rút cserbenhagyásáért, nap, s mint nap kínozott, végre elült. A könnyű, de kissé elhúzódo szülést, mély rettenés, megdöbbenés, leírhatatlan fájdalom, keserű könnyei váltották fel. A kisbabám ugyanis... - Távolba veszőn merenget a fal felé, mintha az nem fal, feketeszegélyű, múltjába néző ablak lenne - nyitott gerinccel született. Tekintete, amint nőtt, fejlődött, örökösen üresek, érzékszervei, érzéketlenek maradtak...

Nagyokat nyelt. A sok sírástól réges-régen kiszikkadt szemgödre, újra bepárasodott.

- Marcangoló önvád, düh és pánik lett úrrá rajtunk. Én Istenverésének véltem, amiért megszegve a fogadalmamat, cserbenhagytam a rendemet. A férjem engem okolt, mert ugye, én... ah! Szó szót követett. A szavak parazsakká váltak, fellángoltak, és teljesen felégették eddigi szép, közös múltunkat, amely után már nem hitvestársként, két, vad, gyűlölködő, egymást széttépő fenevadként viselkedtünk, ami a plébános úr előbbi görög mitológiájával élve: minden este tanталuszi kínokat okozott.

Elhallgatott, a két kezét tördelve rút múltját felidézõn merengett maga elé.

- Mi történt késõbb? - oldotta fel közbevetett kérdésével az asszony maró tépelõdését a plébános úr.

- Kis túlzással cérnavékony végtagok, pókhas, csontos arc, nagy fej... Visszavonhatatlanul tudomásul kellett vennünk: sohasem lesz képes önálló életvitelre. Mások dúskáltak, felemelõ dicsekvésükben: ennyi és ennyit hízott, nõtt, gyarapodott szellemileg a gyermekük - mi, kis Pityukánkat nem mertük kipólyázni, ha mégis rákényszerültem a szokásos gyermekorvosi vizsgálatokon, megértõ, együtt érzõ, sajnálkozó tekintetek, néma, gyászos arcok egyvelege villant felém. Az én kis Pityukám sohasem sírt, nevetett, hátborzongatón groteszk hangon gurgulázott.

Két kezét összekulcsolta, szemét fájdalmasan a plébános úrra meresztette.

- Kell ettõl nagyobb büntetés egy anyának régebbi félrelépéséért? Ha van Isten, márpedig van, honnét e sok szenvedés?

- Ha nincs - vágta rá a plébános úr a filozófusok nyugalomával -, honnét e sok szépség, gyönyörûség a világban? Mert a mérlegnek két oldala van. Igaz? A férjed? - terelte gyorsan, kissé kapkodón másra a szót.

- A továbbiakban nem csókolóztunk. A levegõt puszilgattuk, mint a színészek, hogy ne kelljen egymás ajkát megérintenünk. Ezzel mindent megmondtam.

- Remélem, megbocsátottál neki? - két tenyerét összeszorította, arcát kegyes mosoly öntötte el.

- A magam nevében megtehettem, de megbocsáthattam-e a nyomorék, a magatehetetlen, a halott kisfiam nevében, mert Pityuka hamarosan meghalt, s tessék elképzelni, a férjem a temetésére sem jött el.

Groteskségbe hajló, erõltetett horkantása gyászba borította, ránc nélküli arcvonásait.

- Teljesen kicserélõdött. Alig találkoztunk, mert egyre gyakrabban kimaradozott, amelyet helyzetéhez mérten mindig elhíhetõn megmagyarázott, és én, a hiszékeny, mert, amíg hiszékenyek lesznek, a kegyes hazugságok vígan megélnék, mindent elhittem, eltúrtem, holott,

amint utólag kiderült, szépen félrevezetett. Egyik, tőlem jóval fiatalabb, ám cseppet sem szebb, alig kezdő ápolónőjéhez járt, amelyet, megtudva, vezeklésként bűnömért, zokszó nélkül eltűrtem.

Egyszer - vált a hangja mássá, kissé kihegyezettebbé -, szinte csapásszerűn, a koraszülött osztályon, amelyet akkoriban ő vezetett, két kisbaba, váratlanul megfulladt az inkubátorokban.. Pechjére, bocsásson meg e szóért, mind a két kis halott apja... Szóval az egyiké rendőrtiszt, a másiké minisztériumi osztályvezető volt. Azonnal letartóztatták, s állítólag agyonverték. Miért? Mert, amikor azok a fulladások bekövetkeztek, ő és az ápolónője, mind a ketten ügyeletesek voltak, az egyik üres kórtermi ágyon... Szóval ez történt.

Újra elhallgatott. Messzire kalandozó gondolataiban a részvétlen csillagok alatti régebbi életének göröngyös utait rózta, ahol senki sem akadt, aki betakargatta volna, lemeztelenített szégyenét, megszüntetve, segített volna elviselni didergő önmarcangolását.

Jóval később folytatta:

- Letargikus állapotba kerültem, amelyen a pszichológus sem segített.

- Mert az ember magától: pszichiáter, pszichológiai módszerekkel sem képes megszabadulni szívét marcangoló, megromlott lelkiismeretéből, fakadó büntudatából. Azonban, ami embernek nem sikerül, Istennek lehetséges. A biblia szerint: Krisztus vérében nagy erő van... De, mondd tovább lányom!

- Hosszú, hosszú idő után lábaltam ki e testi-lelki összetörtségemből. Letérdeltem és imádkoztam, amikor is reménytelenül megbolygatott jövődöm, váratlanul rám szakadt. Mindenemet beborította a törmelék. Valósággal fuldokoltam a képzeletbeli, ám nagyon is valószínűságon érzett portól... Álomban egy szöveget hallottam, ám, miután felébredtem, csupán három szóra emlékeztem: Víz, tűz, föld! - Az öreg papra mosolygott, olyképpen, hogy ez a mosoly inkább fájdalmas feljajdulásként hatott. - Tessék meghallgatni! Három kapcsolat... völegényem volt, de, mielőtt összeházasodtunk volna valamennyien elpusztultak...

- Meghaltak.

- Bocsánat: igaz, igaz meghaltak. - Kissé felsőbb oktávra kapcsolva folytatta: - Az elsővel a Balaton-partján üdültünk, ahol nagyon szégyentelenül viselkedtem. Bocsásson meg érte a Jóisten!

A vőlegényem a vízbe fulladt. Hiába kiabáltam neki: vészjelzés van. Nyakunkon a vihar! Ő, mind beljebb s beljebb úszott...

Másik, Pesten történt egy szállodában. Hazugsággal kaptunk szobát, merthogy csak házastársak kaphattak akkoriban szállást. Nem tudom, manapság így van-e még? Mi...? Még a vőlegényem sem volt. Tűz ütött ki. Senki, csak ő égett össze. Én fent, a lapos tetőre menekülve úsztam meg, ugyanis mindenki arra menekült, amerre látott, illetve amerre lehetősége nyílt.

Negyednapra belehalt a sérüléseibe.

A harmadikat, szép nő voltam. Jó alakú..., valósággal tapadtak rám a férfiak: Nos, Bertalan fuvaros volt. Két lovas kocsival és egy teherautóval fuvarozott, leginkább szenet, mert akkoriban már engedélyezték az ilyen ipart, amint a tanácsnál nevezték. Egyik embere megbetegedett. Ő állt a helyébe. Kivételesen, homokot szállítottak az egyik építkezéshez.

Rászakadt a hatalmas homokdomb. Nagy nehezen kiszabadították, ám szívmasszás, mesterséges lélegeztetés ellenére is meghalt, holott rövid időre még magához tért.

A kezét tördelte. Fejét mélyen lehajtotta, és hallgatott.

- Sorsunk, már születésünk előtt eldőlt. Nem sokat változtathatunk rajta. - suttogta a plébános úr velejéig meghatva -, csak vergődünk, vergődünk, mint madár a kalitkában, amit mi lakásnak, falunak, vagy teszem azt, országnak nevezünk.

- Utána - rebegte tovább a maga összetörtségében is szép asszony - rá sem néztem többé férfira. Teljesen egyedül éltem abban az óriási temetőben, amelybe önként temetkeztem bele. Mélységes csend vett körül. Ez a nagy magány adta vissza a hitemet, döbentett rá: Az én igazi jegyesem Jézus Krisztus, akinek annak idején eljegyeztem magamat. Kétszeresen is üldöztek: a férjem miatt és a hitemért, ám én semmivel, senkivel sem törődtem többé, holott még ezerkilencszázhatsvanötben is meghurcoltak, amikor a plébános urat is a vádlottak

padjára ültették. Engem felmentettek, de, amint hallottam, a plébános urat elítélték.

- Igen, igen: A Regnum Marianum mozgalom letartóztatottjai iránti heves tiltakozásom miatt.

Mind a ketten hallgattak. A síri csend végtelennek tűnt. Azaz érzés nyújtotta hosszúra a tovainaló pillanatot, hogy szabadok. Sem a válást, sem az egyházat, senkit sem üldöznek többé a hitéért.

- Rendünk újjáalakult - kezdte az asszony, miután alaposan felmelegedett a reá sütő szabadság, mindenén étható napfényében. - Visszamegyek apácának, hogy a hátralévő éveimben levezekelhessem a bűnömet. A múltamat elfelejtem...

- Szent Pál apostol is ezt javasolta, amikor így szólt: Egyet teszek: ami mögöttem van, azt elfelejtem, ami pedig előttem, van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé. Isten mennyei elhívásának jutalmáért a Jézus Krisztusban.

- Azért jöttem, hogy életgyónást tegyek. Teljesen megtisztuljak, még a rejtett bűneimtől is megszabaduljak. Rendem kérésére teszem ezt, amely mindent megbocsátva tárt karokkal visszafogad.

- Már megtetted..., esetleg, amit mégsem mondtál el, bánd meg, és én, az Úrjézus által kapott kegyelméből feloldozlak!

Felállt. Két kezét széttárta, rövid imát suttogott, a térdre hulló nő feje fölött, majd, a kereszt jelével feloldozta a bűnei alól, megáldotta, s felsegítette a földről a szíve mélyéig összetörten zokogó nőt.

- Menjél, lányom - rajzolt a homlokára keresztet, és tedd azt, amire elhívattál!

Az kezet csókolt, és elindult.

A plébános úr hosszan nézte a távozó asszonyt, eközben újra, de most akaratlanul Szent Pál szavait idézte: ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitemet megtartottam. Végezetre el-tétetett nekem az igazság koronája, amelyet megad nekem az Úr!

Felsóhajtott.

Az aratni való, hála Istennek, egyre több, ám az arató kevés, még ha holnaptól egy nővérről több is lesz!

Hosszú idő óta, most először önmagára gondolt.

Holnap délelőtt és délután hittanórát tart. Temet és keresztel. Fel-
nőtteket keresztel meg, egyre többet és gyakrabban. Felszenteli az
egyik újgazda magtárát, emléktáblát avat, és meglátogat néhány be-
teget. Este imaórát tart, amint tette tegnap, teszi holnap és holnapután
is, amíg bírja. S ha nem bírja? - kísértette meg a sátán. - Ez a község
is pap nélkül marad, mint ahány a környéken. - Ám, amilyen gyorsan
megszállta, éppen olyan hirtelen el is űzte: - Nem, mert aki bárány-
kákat adott, az nem engedi szétszóródni azokat, pásztort is kerít mel-
léljük.

Óriási pusztítást végzett ebben az országban a negyvenéves, hitet
üldöző egyeduralom, de hála Istennek véget ért. Hiába pusztították
egyházellenes inkvizíciójukkal, tűzzel-vassal az egyházat: az, mint a
több ezer éves öreg fa, ha meg is tépázták az ágait, a törzse tovább
él...!

1991 januárja